

Rhaglen Gyflawn

Gwasanaeth Democratiaeth
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

CYSAG

Dyddiad ac Amser

3.30 y.h., DYDD MAWRTH, 14EG MAWRTH, 2023

Lleoliad

Yn Rhithiol Drwy Zoom

(Am Fynediad i'r Cyhoedd Cysylltwch a Einir Rh Davies)

Pwynt Cyswllt

Einir Rh Davies

01286 679868

EinirRhianDavies@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd Dydd Llun, 6 Mawrth 2023)

CYSAG

AELODAETH (7)

Plaid Cymru (4)

Y Cynghorwyr

Menna Baines
Paul John Rowlinson

Meryl Roberts

Elin Walker Jones

Annibynnol (3)

Y Cynghorwyr

Anne Lloyd-Jones
John Pughe Roberts

Angela Russell

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

Cristnogion a Chrefyddau Eraill

Gwawr Maelor Williams
Eirian Bradley Roberts
Eurfryn Davies
Naomi Wood
Patrycja Bielak Smith
Rev. Nick Sissons
Bethan Davies Jones
Nathan Abrams
Dr Sibani Roy
Mr Mohamed Arabi
Edward Parri-Jones

Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys Gatholig
Undeb Bedyddwyr Cymru
Yr Eglwys yng Nghymru
Bwdhaeth
Yr Eglwys Fethodistaidd
Undeb yr Annibynwyr Cymraeg
Iddewiaeth
Hindwaeth
Islamaidd
Dyneiddiwr

Athrawon

Miriam A. Amlyn
Heledd Jones
Sedd Wag - UCAC
Sedd Wag - NAHT

NAS/UWT
NEU
UCAC
NAHT

Aelodau Cyfetholedig

Eleri Moss

Cynrychiolydd Penaethiaid Uwchradd

R H A G L E N

1. **GWEDDI NEU FYFYRDOD TAWEL**

Cyfle am weddi neu fyfyrdod tawel

2. **YMDDIHEURIADAU**

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb

3. **DATGAN BUDDIANT PERSONOL**

I dderbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol

4. **MATERION BRYN**

I nodi unrhyw faterion sydd o frys ym marn y Gadair ar gyfer ystyriaeth

5. **COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL**

5 - 7

Bydd y Gadair yn cynnig bod cofnodion y cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 29 Tachwedd, 2022 yn cael eu harwyddo fel rhai cywir

6. **MAES LLAFUR CYTUNEDIG : Y CANLLAWIAU AR GYFER CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESEG O FEWN Y CWRICWLWM NEWYDD : CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD**

8 - 24

Diweddariad ynglŷn a Chynllun Cyngor Gwynedd mewn perthynas a'r Maes Llafur Cytunedig ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

7. **CANLLAWIAU ADDOLI AR Y CYD**

25 - 57

Trafodaeth ac y Canllawiau Addoli ar y Cyd Presennol

8. **MATERION CCYSAGAUC**

58 - 62

- i. Llythyr gan Gadeirydd CCYSAGauC
- ii. Enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith CCYSAGauC
- iii. Dyddiad i'r Dyddiadur : Cyfarfod Gwanwyn CCYSAGauC

C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 29/11/2022

Presenoldeb :

Y Cyngorwyr : Meryl Roberts (Yn y Gadair), Paul Rowlinson, Elin Walker Jones a Beca Brown (Aelod Cabinet)

Eraill:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill : Edward Pari Jones (Dyneiddiwr), Y Parchedig Nick Sissons (Eglwys Fethodistaidd)

Athrawon : Miriam Amlyn (NAS/UWT)

Swyddogion : Garem P Jackson (Pennaeth Addysg), Einir Rh Davies a Rhodri Jones (Swyddogion Cefnogi Aelodau), Buddug Mair Huws (Clerc CYSAG) a'r Cyfieithwyr

1. GWEDDI NEU FYFYRDOD TAWEL

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan Y Cyngorydd Paul Rowlinson a chymerwyd y cyfle am fyfyrddod tawel.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau ymlaen llaw gan Nathan Abrams, Cyng. Menna Baines, Sion Huws, Heledd Jones a Gwawr M Williams a derbyniwyd ymddiheuriadau hwyr gan Bethan Jones a Naomi Wood.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

4. MATERION BRYD

Ni dderbyniwyd unrhyw fater bryd.

5. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

PENDERFYNWYD derbyn cofnodion y cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 22 Gorffennaf, 2022, fel rhai cywir a bu i'r Cadeirydd eu llofnodi, ar yr amod bod y cywiriadau canlynol yn cael eu nodi :

Eitem 6 – Ychwanegu "... yr ysgolion sydd yn cyflwyno *Cwricwlwm i Gymru ym Mlwyddyn 7*"

Eitem 6 – Dileu "*Chwefror 2021*"

Eitem 8 – Ail-eirio "Ychwanegwyd mwy o gynrychiolwyr o'r credoau"

6. AELODAETH A GWAITH CYSAG

Cyflwynodd pawb eu hunain a pwy yr oeddynt yn ei gynrychioli. Rhoddodd Y Cyngorydd Paul Rowlinson gyflwyniad llafar ar waith y Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a Chymdeithas Cyngorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol Cymru (CCYSAGauC) CYSAG gan gyfeirio at y Llyfryn "Felly Rydych yn Ymuno a'ch CYSAG Lleol" : Llawlyfr i Aelodau CYSAG yng Nghymru.

Nodwyd bod nifer o'r materion sydd yn cael eu trafod yn y Llyfryn wedi eu trafod gan CYSAG, megis

Cynnal cynhadledd pob pum mlynedd
 Trafod y cwricwlwm newydd
 Maes llafur cytunedig
 Newid enw y pwnc
 Cefnogi ysgolion
 Danfon cynrychiolwyr i gyfarfodydd CCYSAGauC
 Ymateb i ymgynghoriadau
 Ystyried sut i fonitro ysgolion
 Pa wahaniaeth mae CYSAG yn ei wneud?
 Sut all CYSAG Gwynedd wella?
 Diffyg arbenigedd yn y maes.

PENDERFYNWYD: Derbyd y cyflwyniad i waith CYSAG.

7. SUT GALL CYSAG FONITRO SAFONAU O FEWN YSGOLION GWYNEDD O 2022?

Atgoffwyd y Pwyllgor o'r rol fonitro sydd gan CYSAG, a cyfeiriwyd at y pecyn oedd wedi ei atodi, yn dangos y sefyllfa cyn 2020. Nodwyd bod dogfen yn cael ei rhannu i pob Ysgol oedd yn cael Arolwg ESTYN i'w chwblhau, ac yna ei chyflwyno i CYSAG, ond nodwyd bod y cyd-destun wedi newid erbyn hyn.

Nodwyd y pryder nad yw mor hawdd cael gwybodaeth erbyn hyn, bod ESTYN ddim yn graddoli ysgolion nac yn eu cymharu, ond yn rhoi fwy o naratif yn eu hadroddiadau, ac o ganlyniad bod y ffordd bresennol o fonitro ddim yn addas erbyn hyn. Yn ychwanegol, nodwyd y nod i leihau y baich gweinyddol ar athrawon.

Nodwyd y pryder am y diffyg cefnogaeth arbenigol i CYSAG yn dilyn newidiadau gan GwE, ond bu i'r Pennaeth Addysg gadarnhau bod cyfarfod ar y gweill ganddo fyddai, o bosib, yn cynnig datrysiad.

Teimlwyd efallai na aros a gweld fyddai mwyaf addas ar hyn o bryd, gan ein bod yn y camau cychwynnol o gyfnod o newid.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad ac ysgrifennu at CCYSAGauC am arweiniad

8. DIWEDDARIAD : MAES LLAFUR CYTUNEDIG AR GYFER CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESEG O FEWN Y CWRICWLWM NEWYDD I GYMRU

Cyfeiriodd Clerc CYSAG at y camau a gymerwyd i dderbyn y maes llafur cytunedig ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn y Cwricwlwm Newydd i Gymru, ac er na chafwyd sel bendith y Cabinet erbyn Medi 2022, bod y sel bendith wedi ei roi erbyn hyn.

PENDERFYNWYD derbyn y diweddariad.

9. GOHEBIAETH WEDI EI DDERBYN GAN Y CCYSAGauC

Cynhadledd yr Hydref y CCYSAGauC

Nododd y Cynghorydd Paul Rowlinson ei fod wedi mynychu cynhadledd yr Hydref CCYSAGauC, ac adroddodd fel a ganlyn :

Bu i'r mynychwyr dderbyn cyflwyniad ar becyn adnoddau Blwyddyn8, ac er bod nifer o fodiwlau yn y broses o gael eu hasesu, eu bod yn edrych yn dda.

O ran Materion Llywodraeth Cymru, nododd bod y cwestiwn wedi codi yn dilyn diddymu yr hawl i riant dynnu ei blentyn o wersi, ble cwestiynwyd a fyddai hyn yn creu yr un problemau a hawl rhiant i dynnu disgybl o wersi addysg rhyw, ond nid oeddynt o'r farn fod y sefyllfa yr un peth.

Codwyd y mater o fonitro safonau a chadarnhawyd bod angen trafod ymhellach gyda Llywodraeth Cymru.

Cyfeiriwyd hefyd at yr angen i bob CYSAG baratoi Adroddiad Blynyddol a thrafodwyd fformat yr adroddiadau presennol.

Manylion yr Wythnos Ryng-Ffydd

Nodwyd pryder ei bod yn ymddangos bod gweithgareddau wedi eu canslo mewn rhai ardaloedd, ond roedd yn ymddangos mai mewn un ardal yn unig oedd hyn wedi digwydd.

PENDERFYNWYD derbyn yr ohebiaeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 3.30 p.m. a daeth i ben am 4.30 p.m.

CADEIRYDD

Maes Llafur Cytunedig Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg Gwynedd

Cefndir

Gan mai pwnc y penderfynir arno'n lleol yw Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, y maes llafur cytunedig sy'n pennu'r hyn y dylid ei addysgu yn y pwnc ym mhob un o'r 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru ar gyfer yr ysgolion hynny sy'n addysgu'r maes llafur cytunedig.

Cynhaliwyd Cynhadledd Maes Llafur Cytunedig Cyngor Gwynedd yn ystod Chwefror 2022 er mwyn adolygu'r maes llafur ac argymhell maes llafur priodol i'r awdurdod lleol er mwyn iddo ei fabwysiadu. Bu i gabinet Cyngor Gwynedd fabwysiadu'r Maes Llafur Cytunedig yn ffurfiol yn ystod mis Hydref 2022. Fel isafswm, bydd maes llafur cytunedig yr awdurdod lleol n cael ei adolygu bob pum mlynedd.

Mae'n ofynnol i bob ysgol a lleoliad a gynhelir ystyried y maes llafur cytunedig, gan gynnwys ysgolion sydd â chymeriad crefyddol, wrth gynllunio elfen maes llafur cytunedig eu darpariaeth Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

1. Cyflwyniad

Mae Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn un o ofynion statudol Cwricwlwm i Gymru ac yn fandadol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed. Mae Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn rhan o Faes y Dyniaethau. Mae'r Maes hwn yn cynnwys daearyddiaeth; hanes; Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg; astudiaethau busnes. Mae'r disgyblaethau hyn yn rhannu llawer o'r un themâu, cysyniadau a sgiliau trosglwyddadwy, ac yn cynnwys eu gwytodaeth a'u sgiliau gwahanol eu hunain hefyd.

Nid oes gan rieni hawl i ofyn am gael tynnu eu plentyn yn ôl o addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Cwricwlwm i Gymru.

Cafodd y Maes Llafur Cytunedig ar Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg ei fabwysiadu i adlewyrchu canllawiau Llywodraeth Cymru a gafodd ei hysgrifennu gan ymarferwyr ac arbenigwyr addysg grefyddol. Diben y Maes Llafur yw rhoi cymorth ychwanegol o ran sut y gellir addysgu Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Maes y Dyniaethau. Mae'r canllawiau'n pwysleisio bod Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn rhan annatod o'r Maes hwn ac yn amlinellu cyfraniad unigryw a phenodol y pwnc i'r Cwricwlwm i Gymru.

Gellir cael rhagor o wybodaeth am statws cyfreithiol y canllawiau hyn yn yr adran ar ddeddfwriaeth yn Fframwaith Cwricwlwm i Gymru.

2. Cynulleidfa

Mae'r Maes Llafur Cytunedig ar Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg ym Maes y Dyniaethau wedi cael eu hysgrifennu i fod yn hygyrch i bawb sy'n gyfrifol am gynllunio cwricwlwm. Bydd yn rhaid i'r canlynol ystyried y canllawiau wrth gynllunio cwricwlwm:

- pennaeth ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir
- corff llywodraethu ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir
- darparwr addysg feithrin a ariennir nas cynhelir
- yr athro sy'n gyfrifol am uned cyfeirio disgyblion
- pwyllgor rheoli uned cyfeirio disgyblion
- person sy'n darparu addysgu a dysgu ar gyfer plentyn ac eithrio mewn ysgol a
- gynhelir, ysgol feithrin a gynhelir neu uned cyfeirio disgyblion yn rhinwedd trefniadau a wneir o dan adran 19A o Ddeddf Addysg 1996 (p. 56)
- awdurdod lleol yng Nghymru

Gall y canllawiau hefyd fod yn ddefnyddiol i

- ymarferwyr, consortia rhanbarthol,
- cyrff dyfarnu, Estyn,
- undebau athrawon,
- sefydliadau crefyddol, sefydliadau anghrefyddol,
- rhieni a gofawrwr a chyrff eraill yng Nghymru sydd â diddordeb mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

3. Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Cwricwlwm i Gymru

Gall Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn y Cwricwlwm i Gymru wneud cyfraniad unigryw tuag at gyflawni'r pedwar diben i bob dysgwr. Fel y cyfryw, mae'r maes llafur cytunefig yn helpu ysgolion a lleoliadau i ddatblygu darpariaeth ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg sy'n paratoi dysgwyr yng Nghymru, fel dinasyddion cyfrifol a gwybodus, ar gyfer bywyd a gwaith mewn byd amrywiol sy'n newid yn gyflym.

Lleolir Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Maes y Dyniaethau ac mae'n ymgorffori amrywiaeth o ddulliau disgyblaethol y gall dysgwyr eu defnyddio i ymgysylltu mewn ffordd feirniadol ag amrywiaeth eang o gysyniadau crefyddol ac anghrefyddol. Ymhlith y dulliau disgyblaethol sy'n berthnasol i Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg mae astudiaethau crefyddol, athroniaeth, diwinyddiaeth, cymdeithaseg, seicoleg ac anthropoleg. Hefyd, ceir cydberthnasau cadarn rhwng Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r disgyblaethau eraill Maes y Dyniaethau yn ogystal â Meysydd eraill.

Mae cysyniadau'n bwysig mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg am eu bod yn syniadau canolog sy'n helpu dysgwyr i ddeall a dehongli profiadau dynol, y byd naturiol a'u lle eu hunain ynddo. Caiff dysgwyr gyfleoedd i archwilio cysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg drwy amrywiaeth o is-lensys sy'n cyfuno i ffurfio lens ddisgyblaethol Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

O fewn Cwricwlwm i Gymru, mae Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn wrthrychol, yn feirniadol ac yn blwraliaethol, o ran cynnwys ac addysgeg; nid oes a wnelo'r pwnc â gwneud dysgwyr yn 'grefyddol' neu'n 'anghrefyddol'. Daw'r ymadrodd 'gwrthrychol, beirniadol a phlwraliaethol' o gyfraith achosion y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Mae Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 yn sicrhau ei bod yn rhaid i bob dysgwr gael cynnig cyfleoedd drwy Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg i ymwneud â gwahanol grefyddau a safbwyntiau athronyddol anghrefyddol yn eu hardal leol ac yng Nghymru, yn ogystal â'r byd ehangach.

4. Datblygiad ysbrydol

Un o nodweddion pedwar diben y cwricwlwm yw y caiff dysgwyr eu cefnogi i ddatblygu'n unigolion iach a hyderus sy'n barod i fyw bywyd cyflawn fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas ac mae gan Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg lawer o gyfraniadau gwerthfawr ac unigryw i'w gwneud. Mae'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig wedi'u nodi yng Nghod yr Hyn sy'n Bwysig ac maen nhw'n cynnwys y cysyniadau allweddol ar gyfer pob Maes.

Yng nghyd-destun Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, mae datblygiad ysbrydol yn ymwneud â'n gallu naturiol i chwilio am yr hyn sy'n bwysig mewn bywyd, ei fynegi a'i ddeall, ac i gwestiynu pwy ydym ni a pham rydym ni yma. Gall datblygiad ysbrydol gynnwys crefydd neu beidio. Drwy brofi cydberthnasau a myfyrio arnyn nhw, gall datblygiad ysbrydol ddod i'r amlwg yn y canlynol: hunanymwybyddiaeth mewn perthynas â phobl eraill; cysylltiadau â'r byd ehangach a'r byd naturiol (ac, i rai pobl, â phŵer uwch neu realiti eithaf); creadigrwydd a mynd y tu hwnt i'r cyffredin;

archwilio cwestiynau eithaf ac ystyried ystyr a phwrpas.

5. Hunanymwybyddiaeth mewn perthynas â phobl eraill

Gall dysgwyr wneud y canlynol:

- meithrin ymdeimlad o'u natur unigryw a'u gwerth
- myfyrio ar eu credoau, eu gwerthoedd a'u gweithredoedd eu hunain, gan fynegi a chyfiawnhau eu teimladau a'u safbwyntiau eu hunain
- datblygu dyheadau a dysgu dygymod â siom
- dangos empathi ac ystyriaeth at eraill
- datblygu trugaredd a helpu eraill
- datblygu llais a gwrando ar leisiau pobl eraill a'u parchu
- meithrin cydberthnasau da
- siarad amdany'n nhw eu hunain mewn perthynas â phobl eraill, y byd a/neu bŵer uwch neu realiti eithaf
- meithrin ymwybyddiaeth o gredoau, dysgeidiaeth ac arferion pobl eraill, a pharch tuag atyn nhw, yn ogystal â'r gallu i fynegi eu rhai nhw eu hunain
- ystyried effaith credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol ar fywydau unigolion, y gymuned leol a chymdeithas ehangach

Cysylltu â'r byd ehangach a'r byd naturiol

Gall dysgwyr wneud y canlynol:

- datblygu gwerthfawrogiad o'r ffaith eu bod yn perthyn i'w hardal leol, i Gymru
- ac i'r byd ehangach
- profi'r byd naturiol, gwerthfawrogi'r amgylchedd a gweithio tuag at ddyfodol
- cynaladwy i bawb
- profi cyfoeth yr ysgogiadau o'u cwmpas drwy ddefnyddio'r synhwyrau
- profi bod yn bresennol yn y foment
- datblygu ymwybyddiaeth o'r byd o'u cwmpas, a'u lle ynddo
- gwneud synnwyr o'u profiad o'r byd naturiol a chydberthnasau dynol

6. Creadigrwydd a mynd y tu hwnt i'r cyffredin

Gall dysgwyr wneud y canlynol:

- meithrin creadigrwydd a defnyddio eu dychymyg
- profi rhyfeddod neu gael eu syfrdanu gan bethau
- meithrin chwilfrydedd a datblygu mewnwelediad

7. Archwilio cwestiynau eithaf ac ystyried ystyr a phwrpas

Gall dysgwyr wneud y canlynol:

- gofyn, ystyried a myfyrio ar y cwestiynau eithaf (y cwestiynau 'mawr' ynghylch bywyd)
- darganfod ystyr a phwrpas yn eu bywydau eu hunain
- profi'r hyn sydd y tu hwnt i'r cyffredin

Gall datblygiad ysbrydol hefyd ddigwydd wrth i ddysgwyr ymgysylltu â'u cynefin, a gall ddigwydd mewn bywyd pob dydd yn eu cymunedau lleol, cenedlaethol a byd-eang.

8. Cynllunio eich cwricwlwm ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Rhaid i bob ysgol a lleoliad addysg yng Ngwynedd ystyried y maes llafur cytunedig lleol hwn ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg wrth gynllunio'r cwricwlwm.

Wrth gynllunio a datblygu'r cwricwlwm, rhaid cynnwys cyfleoedd i ddysgu ac ystyried themâu trawsgwricwlaidd o fewn y Cwricwlwm i Gymru lle bo hynny'n briodol. Y themâu trawsgwricwlaidd hyn yw: addysg gyrfaoedd a phrofiadau sy'n gysylltiedig â byd gwaith, hawliau dynol, amrywiaeth, cyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol ac addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae hefyd yn bwysig ystyried sgiliau trawsgwricwlaidd llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol, yn ogystal â'r sgiliau sy'n hanfodol i'r pedwar diben (creadigrwydd ac arloesedd, meddwl yn feirniadol a datrys problemau, effeithiolrwydd personol, cynllunio a threfnu) wrth gynllunio'r cwricwlwm.

Wrth gwireddu eu cwricwlwm, bydd angen i ysgolion a lleoliadau benderfynu ar y ffordd orau o gynnwys Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Maes y Dyniaethau.

Er enghraifft, gellir cynllunio'r cwricwlwm mewn ffordd integredig, amlddisgyblaethol, ryngddisgyblaethol neu ddisgyblaethol. Dylid gwerthuso'r dull o gynllunio'r cwricwlwm yn rheolaidd yn unol â chanllawiau Fframwaith Cwricwlwm i Gymru.

9. Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r pedwar diben

Wrth wraidd y Cwricwlwm i Gymru mae'r pedwar diben, sy'n allweddol wrth lywio'r broses o gynllunio'r cwricwlwm ac, fel y cyfryw, dylid canolbwyntio arnyn nhw ym mhob agwedd ar ddatblygu'r cwricwlwm. Mae'r pedwar diben yn nodi'r dyheadau ar gyfer pob dysgwr.

Erbyn iddyn nhw gyrraedd 16 oed, dylen nhw fod:

- yn ddysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n barod i ddysgu gydol eu bywydau
- yn gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith
- yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd
- yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd cyflawn fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas

Ym Maes y Dyniaethau, mae'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig yn cyfrannu at gyflawni pedwar diben y cwricwlwm.

Mae Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg mandadol yn gwneud cyfraniad pwysig ac unigryw at gyflawni'r pedwar diben drwy roi cyfleoedd i ddysgwyr wneud y canlynol:

- archwilio ac ymwneud â chwestiynau eithaf ac athronyddol ynghylch ystyr, arwyddocâd a phwrpas bywyd, ac am natur meddwl bodau dynol a'r bydysawd, a'r cysylltiadau rhyngddyn nhw
- ymgymryd ag ymholiadau ac ymwneud â ffynonellau doethineb ac athroniaethau sy'n eu hannog i archwilio heriau, cyfleoedd ac ymatebion bodau dynol yng nghyd-destun eu cynefin, yn lleol, yng Nghymru a'r byd ehangach, yn ogystal â'u helpu i werthuso eu safbwyntiau eu hunain a rhai pobl eraill
- datblygu a mynegi eu safbwyntiau gwybodus eu hunain, a fydd yn eu paratoi ar gyfer dysgu gydol oes yn y byd plwraliaethol ac amrywiol hwn

- defnyddio eu gwybodaeth am gredoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol sefydliadol a phersonol, a'u dealltwriaeth ohonyn nhw, i feddwl yn feirniadol am eu gwerthoedd eu hunain ac am y ffordd y gallen nhw wneud penderfyniadau cymdeithasol a phersonol pwysig
- ystyried ym mha ffyrdd y mae crefydd ac argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol wedi dylanwadu ar brofiadau dynol drwy gydol hanes, fel y gallan nhw wneud synnwyr o'u lle yn y byd, dychmygu dyfodol posibl a chreu atebion cyfrifol sy'n ystyried anghenion a hawliau amrywiol pawb
- gwerthuso a defnyddio tystiolaeth o amrywiaeth o ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol er mwyn mynd i'r afael â materion egwyddorol a moesol hanesyddol a chyfoes sy'n herio eu gwybodaeth a'u gwerthoedd. Bydd hyn yn galluogi dysgwyr i feithrin dealltwriaeth o grefydd a chred, diwylliant, cymuned, eu cynefin, Cymru a'r byd ehangach, nawr ac yn y gorffennol. Gall hyn helpu i feithrin ymdeimlad o le ac o berthyn
- ymateb yn sensitif i grefydd ac argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol, ac archwilio credoau ac arferion pobl yn eu cymuned, yng Nghymru ac yn y byd ehangach, a'r ffordd y gallai'r rhain effeithio ar eu gweithredoedd a'u dewisiadau
- datblygu gwerthoedd pendant a sefydlu eu credoau egwyddorol a'u hysbrydolrwydd drwy archwilio crefydd ac argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol ynghylch amrywiaeth o faterion. Gall hyn eu galluogi i ffurfio cydberthnasau cadarnhaol yn seiliedig ar ymddiriedaeth a chyd-barch
- trafod eu safbwyntiau eu hunain a safbwyntiau pobl eraill ar amrywiaeth o faterion, a myfyrio arnyn nhw. Gall hyn eu helpu i feithrin eu lles meddyliol, emosiynol ac ysbrydol drwy ddatblygu hyder, gwydnwch ac empathi

10.Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig

Cyn y gellir dechrau gwneud unrhyw waith cynllunio manwl, mae'n hanfodol i ymarferwyr ac arweinwyr ysgolion ystyried y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ar gyfer y Dyniaethau, sy'n cyfrannu at sicrhau bod dysgwyr yn gwireddu pedwar diben y cwricwlwm.

Dylai ymarferwyr ac arweinwyr hefyd ystyried y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig mewn Meysydd eraill lle y gall Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg gyfrannu at y dysgu.

11.Cysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Mae'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig yn y Maes hwn yn galluogi dysgwyr i archwilio amrywiaeth eang o gysyniadau crefyddol ac anghrefyddol, ac ymgysylltu'n feirniadol â nhw. Dylid ystyried y cysyniadau hyn yn ofalus a dylen nhw fod yn sail ar gyfer cynllunio'r cwricwlwm.

Wrth ystyried cysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn eu cwricwlwm, dylai ysgolion a lleoliadau wneud y canlynol:

- datblygu dealltwriaeth o'r ddisgyblaeth a'i gwerth
- darparu cyd-destunau cyfoethog i ddysgwyr fod yn chwilfrydig, archwilio cwestiynau eithaf a cheisio deall y cyflwr dynol, yn ogystal â chynnig cyfleoedd i ddysgwyr fyfyrto, a phrofi rhyfeddod mewn amrywiaeth o gyd
- destunau ystyrion bywyd go iawn
- datblygu cyd-destunau cyfoethog ar gyfer ymchwilio i gysyniadau crefydd, crefydd bob-dydd, bydolygon, seciwlaredd, ysbrydolrwydd, safiad mewn bywyd, hunaniaeth a diwylliant er

mwyn helpu dysgwyr i ddatblygu dealltwriaeth gyflawn o gredoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol

- darparu cyd-destunau cyfoethog ar gyfer ystyried cysyniadau cred, ffydd, gwirionedd, pwrpas, ystyr, gwybodaeth, ffynonellau awdurdod, yr hunan, tarddiad, bywyd, marwolaeth a realiti eithaf. Gall hyn alluogi dysgwyr i ddatblygu dealltwriaeth o gredoau personol a sefydliadol ynghylch natur
- bywyd a'r byd o'u cwmpas
- datblygu cyd-destunau cyfoethog ar gyfer archwilio cysyniadau hunaniaeth, perthyn, cydberthnasau, y gymuned, cynefin, amrywiaeth, plwraliaeth a chydgyssylltiad. Gall hyn alluogi dysgwyr i feithrin ymdeimlad o'r hunan ac ysbrydolrwydd
- archwilio cysyniadau cydraddoldeb, cynaliadwyedd, goddefgarwch, rhyddid, rhagfarn, gwahaniaethu, eithafiaeth, da a drwg. Gall hyn helpu dysgwyr i ddeall yr heriau a'r cyfleoedd a wynebir gan gymdeithas
- adlewyrchu cysyniadau a chyd-destunau crefyddoldeb, arferion, defod, traddodiad, addoli, cysegredigrwydd, symbolaeth a dathlu er mwyn datblygu dealltwriaeth dysgwyr o grefydd a chred
- darparu cyd-destunau cyfoethog ar gyfer archwilio cysyniadau moeseg, moesoldeb, cyfiawnder, cyfrifoldebau, awdurdod, dynoliaeth, hawliau, gwerthoedd a gweithredu cymdeithasol

12. Lens Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Mae'r maes llafur hyn yn canolbwyntio ar lens ddisgyblaethol Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a gallan nhw helpu ysgolion a lleoliadau i ystyried cynnwys perthnasol wrth gynllunio eu cwricwlwm. Gweler bod lens Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg wedi'i rhannu'n nifer o is-lensys a ddefnyddir i edrych ar gysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'u harchwilio. Mae'r is-lensys yn gydgysylltiedig ac ni fwriedir iddyn nhw fod yn unedau nac yn destunau. Maen nhw'n seiliedig ar gorff cydnabyddedig o wybodaeth ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yng Nghymru ac yn helpu i sicrhau ehangder a dyfnder digonol i Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg ym Maes y Dyniaethau. Mae'r is-lensys yn cyd-fynd â'r holl ddatganiadau o'r hyn sy'n bwysig ac maen nhw hefyd yn berthnasol i Feysydd eraill ac i'r gwaith o wireddu'r pedwar diben. Maen nhw'n helpu ysgolion a lleoliadau i adnabod agweddau arwyddocaol ar Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg ac yn tynnu sylw at gyfleoedd i addysgu Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig er mwyn helpu i gynllunio'r cwricwlwm.

Ymhlith yr is-lensys o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg mae:

- Chwilio am ystyr a phwrpas
Sut mae pobl yn ymateb i gwestiynau dyfnach bywyd er mwyn deall y cyflwr dynol
- Y byd naturiol a phethau byw
Sut a pham mae pobl yn dangos gofal a chyfrifoldeb am y byd ac yn cael eu rhyfeddu gan fyd natur.
- Hunaniaeth a pherthyn
Beth sy'n ein gwneud ni yn ni, fel pobl, cymunedau a dinasyddion yn byw mewn byd amrywiol.
- Awdurdod a dylanwad

Sut a pham mae gwahanol fathau o awdurdod yn dylanwadu ar fywydau pobl.

- Cydberthnasau a chyfrifoldeb
Sut mae pobl yn byw gyda'i gilydd, a pham mae'n bwysig meithrin cydberthnasau iach.
- Gwerthoedd a moeseg
Sut a pham mae pobl yn gwneud dewisiadau moesol a sut mae hyn yn dylanwadu ar eu gweithredoedd.
- Taith bywyd
Beth mae pobl yn ei brofi fel rhan o daith bywyd, a'r ffordd y caiff y profiadau eu cydnabod.

13. Cynnydd dysgwyr a theithiau dysgu o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Mae cynnydd dysgwyr yn sbardun pwysig ar gyfer cynllunio eich cwricwlwm. Adlewyrchir hyn yn y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ac yn y disgrifiadau dysgu ar gyfer Maes y Dyniaethau, sy'n helpu i roi arweiniad manylach i ymarferwyr. Er mwyn datblygu cyd-ddealltwriaeth o gynnydd o 3 i 16 oed mewn perthynas â Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn y Maes hwn, rhoddir enghraifft o 'daith ddysgu' ar gyfer pob is-lens. Mae'r teithiau dysgu hyn yn dangos sut y gall dysgwr feithrin dealltwriaeth o gysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg drwy'r is-lensys cydgysylltiedig amrywiol, a gallan nhw fod yn ddefnyddiol wrth gynllunio cwricwlwm, ochr yn ochr â'r disgrifiadau dysgu ar gyfer Maes y Dyniaethau. Maen nhw wedi ystyried y disgrifiadau dysgu ac maen nhw'n annog ysgolion a lleoliadau i fod yn greadigol ac yn hyderus wrth gynllunio ar gyfer cynnydd dysgwyr mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg wrth gynllunio eu cwricwlwm. Nid yw'r teithiau dysgu yn cynnig cyfres amgen o ddisgrifiadau dysgu, ac nid ydyn nhw ychwaith yn cynnig pwyntiau cyfeirio na meini prawf penodol ar gyfer cyflymder cynnydd, ac ni ddylid eu defnyddio felly. Adlewyrchir pob un o'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig yn y Maes hwn ar draws y teithiau dysgu.

Taith ddysgu enghreifftiol 1: chwilio am ystyr a phwrpas

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar ddau ddatganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf: 'Mae digwyddiadau a phrofiadau dynol yn gymhleth a chânt eu hamgyffred, eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd' ac 'Mae cymdeithasau dynol yn gymhleth ac yn amrywiol, ac maen nhw'n cael eu llywio gan weithredoedd a chredoau pobl'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig, ynghyd â Meysydd eraill drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd.

Mae a wnelo'r daith hon â 'chwestiynau dyfnach bywyd'. Ar y camau dysgu cynnar, bydd dysgwyr yn dechrau gofyn cwestiynau dyfnach amdany'n nhw eu hunain ac eraill, ac am y byd naturiol a'r pethau byw o'u cwmpas (er enghraifft, 'Pwy ydw i?' 'Pam mae pethau'n marw?'), yn ogystal â gwrandao ar farn pobl eraill. Ymhellach ar hyd y daith hon, byddan nhw'n casglu ac yn trafod mewnwelediad crefyddol ac anghrefyddol ac yn ystyried eu barn, eu safbwyntiau a'u dehongliadau eu hunain, a rhai pobl eraill, mewn ffordd fwyfwy soffistigedig. Yn ddiweddarach, gellir rhannu, trafod a gwerthuso materion yn ymwneud â gwirionedd, ystyr, pwrpas a gwerth wrth i ddysgwyr ystyried amrywiaeth o gwestiynau heriol am y materion hyn yn ddyfnach (er enghraifft bodolaeth da a drwg, natur dioddefaint, defnyddio cyfoeth). Gallan nhw gydnabod bod ymatebion i'r fath gwestiynau yn gymhleth ac, yn aml, nad ydyn nhw'n gyflawn nac yn bendant.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'dylanwad, parhad a newid'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau gwybod a mynegi'r hyn y maen nhw'n ei hoffi a'r hyn nad ydyn nhw'n ei hoffi, yr

hyn sy'n eu gwneud yn hapus ac yn drist, a'u gobeithion a'u dyheadau ar gyfer y dyfodol, yn ogystal ag ymateb i syniadau pobl eraill. Ymhellach ar hyd eu taith, gallan nhw adnabod a thrafod mewnwelediad crefyddol ac anghrefyddol mewn perthynas â theimladau ac anghenion bodau dynol, gan gynnwys yr hyn sy'n dylanwadu arnyn nhw a'r ffyrdd y cânt eu mynegi yn eu bywydau eu hunain ac ym mywydau pobl eraill. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ddod i adnabod parhad a newid mewn ymatebion i gwestiynau am ystyr a phwrpas mewn bywyd, yn eu bywydau eu hunain ac mewn cymdeithas a diwylliant, ar adegau gwahanol ac mewn lleoedd gwahanol. Maen nhw'n gwerthuso gwerthoedd a syniadau cyfoes perthnasol mewn perthynas â hunan-werth o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd ag 'ymdrechion a chyfraniadau bodau dynol'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dangos ymwybyddiaeth o'r bobl a'r 'syniadau mawr' sydd wedi llywio eu hardaloedd lleol a'u bywydau pob dydd.

Ymhellach ar hyd eu taith, byddan nhw'n dychmygu ac yn trafod yr hyn y gallan nhw ei gyfrannu nawr ac yn y dyfodol, ac yn dod yn fwyfwy ymwybodol o'r gydberthynas rhwng dyhead ac arferion, gan ystyried amrywiaeth o gyfraniadau o ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol ar yr un pryd. Yn ddiweddarach, wrth i ddealltwriaeth dysgwyr ddatblygu, gallan nhw wneud cysylltiadau cynyddol gymhleth rhwng agweddau ar iechyd a lles, anghenion a gofynion y byd sydd ohoni, a'u hymdrechion eu hunain i chwilio am ystyr a phwrpas.

Taith ddysgu enghreifftiol 2: y byd naturiol a phethau byw

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar ddau ddatganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf: 'Mae ein byd naturiol yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol' ac 'Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu dynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyrlon ac egwyddorol'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig, ynghyd â Meysydd eraill, drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd.

Mae a wnelo'r daith hon â 'gofal, ystyriaeth a pharch'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dangos gofal a pharch tuag at y byd naturiol a'r pethau byw o'u cwmpas. Ymhellach ar hyd eu taith, gallan nhw adnabod sut a pham y byddan nhw ac eraill yn dangos gofal, pryder a pharch, yn ogystal ag ystyried safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol. Yn ddiweddarach, ac yn fwyfwy soffistigedig, gall dysgwyr ddechrau codi cwestiynau egwyddorol mewn perthynas â gweithgarwch dynol, natur a lle, a'u hystyried yn feiriadol, gan fynd i'r afael ag ymatebion crefyddol, anghrefyddol a'u hymatebion eu hunain.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'rhyfeddod'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau cael eu rhyfeddu gan fyd natur, a bydd hyn yn datblygu wrth iddyn nhw archwilio'r byd o'u cwmpas, gan arsylwi a gofyn cwestiynau. Ymhellach ar hyd eu taith, bydd ymdeimlad o gymhlethdod bywyd a'i gydgyssylltiad yn tyfu, yn ogystal ag ymdeimlad o gyfrifoldeb gweithredol. Yn diweddarach, bydd profiadau o ryfeddod yn dod yn fwy cynnil drwy ymgysylltu'n ddyfnach ac yn ehangach â lleoedd a phobl eraill, yn ogystal â'r byd naturiol a phethau byw.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'chyfrifoldeb a gweithredu'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dangos ymwybyddiaeth o'r amrywiaeth o bethau byw y tu hwnt iddyn nhw eu hunain, a'r ffaith y gall eu gweithredoedd effeithio arnyn nhw. Ymhellach ar hyd eu taith, gallan nhw ddod i wybod 'straeon' crefyddol ac anghrefyddol am leoedd lleol, y byd naturiol a phethau byw, a sut maen nhw'n gysylltiedig â'u hunain ac eraill. Drwy straeon crefyddol ac anghrefyddol (er

enghraifft, am ddechreuadau'r byd), gall dysgwyr ddysgu am athroniaethau gwahanol sy'n bwysig i'n dealltwriaeth o'r byd a lle bodau dynol ynddo. Yn ddiweddarach, ac yn fwyfwy soffistigedig, byddan nhw'n meithrin y gallu i adnabod sut y caiff gwerthoedd a chredoau eu hadlewyrchu mewn gweithredoedd o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol, a'r berthynas rhyngddyn nhw a'u profiadau eu hunain.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'lle a gofod'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau sylweddoli eu bod wedi'u lleoli mewn lle a gofod, a bydd i hyn ystyr iddyn nhw. Ymhellach ar hyd eu taith, byddan nhw'n adnabod bod lleoedd a gofodau o'u cwmpas yn golygu pethau gwahanol i wahanol bobl, yn ogystal ag ystyried lleoedd o arwyddocâd arbennig am resymau crefyddol ac anghrefyddol. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ddechrau adnabod ac esbonio lleoedd sy'n destun dadlau (crefyddol ac anghrefyddol), gan werthfawrogi materion sensitif mewn perthynas â lle. Gallan nhw ddeall cymhlethdod dadleuon a dylanwadau megis hunaniaeth, awdurdod, gwerthoedd, moeseg ac ystyriaethau ynghylch ystyr a phwrpas mewn bywyd.

Taith ddysgu enghreifftiol 3: gwerthoedd a moeseg

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar ddau ddatganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf: 'Mae digwyddiadau a profiadau dynol yn gymhleth a chânt eu hamgyffred, eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd' ac 'Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu dynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyrlon ac egwyddorol'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig, ynghyd â Meysydd eraill, drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd. Mae a wnelo'r daith hon â'r 'hyn sy'n werthfawr i bobl'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau adnabod beth sydd o werth iddyn nhw (er enghraifft, tegwch, ymddiriedaeth, cariad, bywyd a charedigrwydd) a byddan nhw'n gwrandao ar farn pobl eraill. Gallan nhw gydnabod yr angen i barchu eraill a gallan nhw ddangos sut beth yw hyn yn eu bywydau pob dydd. Ymhellach ar hyd eu taith, bydd dysgwyr yn dod yn ymwybodol o wahanol ddehongliadau a ffyrdd o fynegi gwerthoedd cyffredin, gan werthfawrogi amrywiaeth o ddylanwadau crefyddol ac anghrefyddol. Byddan nhw'n dysgu sut mae rhai gwerthoedd a hawliau wedi newid dros amser. Wrth i'w gwybodaeth a'u profiad dyfu, gall dysgwyr ddechrau trafod amrywiaeth o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol o fewn achosion o anghydraddoldeb ac anghyfiawnder, yn ogystal â'r heriau sy'n gysylltiedig ag adnabod a diogelu hawliau dynol. Yn ddiweddarach, byddan nhw'n meithrin y gallu i ffurfio, amddiffyn ac ailystyried eu safbwyntiau egwyddorol ar faterion o bwys crefyddol ac anghrefyddol (er enghraifft, sancteiddrwydd bywyd, rhyddid i lefaru, lles anifeiliaid, a rhyfel).

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'chredoau, gweithredoedd a chanlyniadau'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dangos dealltwriaeth o'r hyn sy'n dda ac yn ddrwg, a'r berthynas rhwng hyn a'u gweithredoedd a'u teimladau.

Ymhellach ar hyd eu taith, mewn ffordd fwy eang a soffistigedig, gallan nhw esbonio sut y gall eu gweithredoedd arwain at ganlyniadau iddyn nhw eu hunain ac i eraill, ac i'r byd a phethau byw, gan ddefnyddio mewnwelediad o amrywiaeth o grefyddau ac argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol. Yn ddiweddarach, gallan nhw ragdybio a gwerthuso'r ffactorau sy'n dylanwadu ar eu hagweddau, eu hymddygiad a'u gweithredoedd, a rhai pobl eraill, gan gynnwys ffactorau sy'n ymwneud â chredoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'gwneud penderfyniadau'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau adnabod enghreifftiau sylfaenol o gyfyng gyngor moesol a chynnig atebion.

Ymhellach ar hyd eu taith, maen nhw'n adnabod rheolau a chodau ymddygiad (crefyddol ac anghrefyddol) sy'n berthnasol iddyn nhw ac eraill o'u cwmpas, a gallan nhw esbonio eu heffaith ar fywydau pobl. Yn ddiweddarach, gyda soffistigeiddrwydd cynyddol, gall dysgwyr ddechrau adnabod y cyfrifoldebau a'r heriau sy'n gysylltiedig â gwneud penderfyniadau, a'u trafod yn feirniadol, gan ddangos dealltwriaeth o ffigyrau, prosesau a sefydliadau perthnasol sy'n cyfrannu at wneud penderfyniadau, mewn cyd-destunau crefyddol ac anghrefyddol. Bydd dysgwyr yn adnabod cyfleoedd lle mae angen cymryd camau moesol priodol yn eu cymunedau, yng Nghymru ac yn y byd ehangach.

Taith ddysgu enghreifftiol 4: hunaniaeth a pherthyn

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar ddau ddatganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf: 'Mae digwyddiadau a phrofiadau dynol yn gymhleth a chânt eu hamgyffred, eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd' ac 'Mae cymdeithasau dynol yn gymhleth ac yn amrywiol, ac maen nhw'n cael eu llywio gan weithredoedd a chredoau pobl'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig, ynghyd â Meysydd eraill, drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd. Mae a wnelo'r daith hon â'r 'hyn sy'n gwneud pobl yn bwy ydyn nhw'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dangos ymwybyddiaeth o bwy ydyn nhw a'u bod yn debyg ac yn wahanol i eraill. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, byddan nhw'n trafod yr hyn a all ffurfio hunaniaeth (er enghraifft, cydberthnasau, ffyrdd o fyw, credoau a lle) a'r ffordd y mae'r rhain yn dylanwadu ar bobl a'u

cymunedau. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr adolygu a gwerthuso amrywiaeth o athroniaethau crefyddol ac anghrefyddol, safiadau mewn bywyd ac arferion sy'n ymwneud â'r hyn y mae bod yn ddynol yn ei olygu, a gallan nhw ffurfio eu safbwyntiau eu hunain a'u hystyried mewn ffordd feirniadol.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'chymunedau, cyfraniadau ac amrywiaeth'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau deall eu bod yn rhan o grwpiau a chymunedau amrywiol, ac yn dechrau deall beth yw perthyn. Maen nhw'n ymwybodol o amrywiaeth o fewn cymunedau perthnasol a'r ffaith bod eu profiadau o berthyn yn debyg ac yn wahanol i brofiadau pobl eraill. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio ffyrdd o fynegi ymdeimlad o berthyn mewn amrywiaeth o gyd-destunau crefyddol ac anghrefyddol. Gallan nhw drafod arwyddocâd perthyn ym mywydau pobl, gan gynnwys eu bywydau eu hunain. Yn ddiweddarach, ac yn fwyfwy soffistigedig, gall dysgwyr adnabod a gwerthuso'r berthynas rhwng perthyn, ymrwymiad a chyfraniadau at gymdeithas, diwylliant a lles.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'lle, amser a chydberthnasau'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dod yn ymwybodol eu bod yn bodoli mewn lle ac amser, a bod hyn yn eu llywio hwy a'r cymunedau o'u cwmpas. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio'r rhyngweithio rhwng amrywiaeth o gymunedau a chymdeithasau yn lleol ac yn ehangach, a gallan nhw drafod cyfraniadau hunaniaeth a pherthyn o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol. Gallan

nhw ddechrau adnabod parhad a newid mewn hunaniaeth a pherthyn, a'r ffyrdd y cânt eu profi yn bersonol ac ar y cyd. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr archwilio a gwerthuso cydberthnasau a rhyngddibyniaethau rhwng amrywiaeth o grwpiau, cymunedau a chymdeithasau (yn lleol, yn genedlaethol ac yn fyd-eang) a'u heffaith ar fywydau pobl a'r byd naturiol. Gallan nhw ystyried yn feirniadol rolau hunaniaeth a pherthyn er mwyn deall materion cyfoes cyffredin, ac ymateb iddyn nhw o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol.

Taith ddysgu enghreifftiol 5: awdurdod a dylanwad

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar dri datganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf:

'Mae digwyddiadau a phrofiadau dynol yn gymhleth a chânt eu hamgyffred, eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd', 'Mae cymdeithasau dynol yn gymhleth ac yn amrywiol, ac maen nhw'n cael eu llywio gan weithredoedd a chredoau pobl' ac 'Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu dynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyrlon ac egwyddorol'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig, ynghyd â Meysydd eraill, drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd.

Mae a wnelo'r daith hon ag 'awdurdodau a dylanwadau'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau sylweddoli bod rhai pobl bwysig yn dylanwadu arnyn nhw, a bod hyn yn effeithio ar y ffordd y maen nhw'n teimlo, yn meddwl ac yn ymddwyn. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw adnabod ac archwilio gwahanol ffynonellau awdurdod mewn cyd-destunau crefyddol ac anghrefyddol (er enghraifft, arweinwyr, cydberthnasau, testunau, codau ymddygiad a thraddodiadau).

Yn y pen draw gallan nhw ddeall bod ffynonellau awdurdod yn dylanwadu ar fywydau pobl mewn amrywiaeth o ffyrdd. Yn ddiweddarach, wrth i ddealltwriaeth dysgwyr ddatblygu, gallan nhw ddadansoddi a gwerthuso cydberthnasau cymhleth (gan gynnwys eu rhai eu hunain) sy'n bodoli ymhlith ac ar draws ffynonellau awdurdod. Yn ddiweddarach, gallan nhw ystyried yn feirniadol awdurdod profiad crefyddol ac ysbrydol ac awdurdod cydwybod, yn y gorffennol a'r presennol, a'u heffaith ar bobl, cymdeithas a diwylliant.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'phrofiadau a dehongliadau'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dod yn ymwybodol o ddylanwadau pwysig ym mywydau pobl eraill, a'r ffaith bod eu profiadau'n debyg ac yn wahanol i'w profiadau eu hunain. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio'r ffaith y caiff ffynonellau awdurdod eu dehongli mewn ffyrdd gwahanol gan bobl a grwpiau amrywiol, o fewn cyd-destunau crefyddol ac anghrefyddol. Yn y pen draw gallan nhw adnabod dylanwadau ar ddehongliadau a bod rhai ffynonellau awdurdod yn fwy

dylanwadol nag eraill i wahanol bobl, grwpiau a chymdeithasau. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ddefnyddio sawl ffynhonnell awdurdod i werthuso dehongliadau crefyddol ac anghrefyddol o faterion sy'n berthnasol i'r cyflwr dynol, a gallan nhw gyflwyno eu safbwyntiau gwybodus eu hunain. Gallan nhw ystyried yn feirniadol sut a pham y gall profiadau a chysyniadau o awdurdod newid dros amser.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'dewisiadau a gweithredoedd'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau deall y gall dewisiadau effeithio ar eu gweithredoedd. Gallan nhw ddangos ymwybyddiaeth o ddylanwadau ar eu dewisiadau. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw sylweddoli sut mae pobl a chymunedau'n defnyddio ffynonellau awdurdod crefyddol ac anghrefyddol i'w harwain yn eu bywydau a llywio penderfyniadau pwysig. Yn ddiweddarach, wrth i

ddealltwriaeth dysgwyr ddatblygu, gallan nhw ddefnyddio eu gwybodaeth am amrywiaeth o ffynonellau awdurdod, a'u dealltwriaeth ohonyn nhw, i ymgysylltu'n feirniadol â materion neu ddadleuon egwyddorol cyfoes, a dylanwadu ar weithredoedd a chanlyniadau posibl (er enghraifft, her, consensws a chymodi).

Taith ddysgu enghreifftiol 6: cydberthnasau a chyfrifoldeb

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar ddau ddatganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf: 'Mae ein byd naturiol yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol' ac 'Mae cymdeithasau dynol yn gymhleth ac yn amrywiol, ac maen nhw'n cael eu llywio gan weithredoedd a chredoau pobl'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig a chyda Meysydd eraill drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd.

Mae a wnelo'r daith hon â'r 'ffordd y mae pobl yn byw gyda'i gilydd'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau deall eu bod yn byw mewn nifer o gyberthnasau. Maen nhw'n ymwybodol o'r hyn sy'n eu helpu i fyw gydag eraill.

Gallan nhw gynnig barn ar ffyrdd o ddatrys anghytundeb. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw adnabod a thrafod ffyrdd y caiff pwysigrwydd cyberthnasau (personol, cymdeithasol, amgylcheddol a throsynnol) ei fynegi ym mywydau pobl, gan gyfeirio at gyd-destunau crefyddol ac anghrefyddol. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr sylweddoli bod cyberthnasau yn ddeinamig ac yn gymhleth. Gallan nhw ystyried yn feirniadol ddylanwadau a all gyfrannu at gytgord ac anghytgord yn fydeang, yn lleol ac yn bersonol (gan gynnwys dylanwadau crefyddol ac anghrefyddol).

Gallan nhw adolygu a gwerthuso heriau sy'n gysylltiedig â chydberthnasau, gan gyfeirio at amrywiaeth o fewnwelediadau a phrofiadau crefyddol ac anghrefyddol.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'chyfrifoldebau a chydgyssylltiad'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dod yn ymwybodol o gysylltiadau rhwng eu bywydau eu hunain a bywydau pobl eraill, y byd naturiol a phethau byw. Gallan nhw ddangos cyfrifoldeb at eraill drwy weithredoedd syml. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw adnabod pam a sut mae pobl yn dangos cyfrifoldeb at bobl ac at leoedd y tu hwnt i'w cyberthnasau personol. Gallan nhw drafod dimensiynau materol ac anfaterol cyberthnasau (gan gynnwys dimensiynau ysbrydol, crefyddol a moesol), ac, yn y pen draw, gallan nhw adnabod cysylltiadau â thwf bodau dynol a sut y gall pobl fyw gyda'i gilydd yn gyfrifol yn y byd. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ddechrau datblygu gwerthfawrogiad beirniadol o faterion arwyddocaol sy'n effeithio ar gyberthnasau ar lefel fyd-eang a gallan nhw ddychmygu sawl dyfodol posibl.

Gallan nhw ymgysylltu'n feirniadol ag amrywiaeth o athroniaethau crefyddol ac anghrefyddol gan archwilio cydgyssylltiad mewn bywyd, yn ogystal â natur a dealltwriaeth bodau dynol oddi mewn iddo.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'lles, hunaniaeth a chynhwysiant'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dod yn ymwybodol o'u profiadau a'u teimladau eu hunain pan fyddan nhw'n cymryd rhan mewn gweithgareddau gydag eraill. Gallan nhw gydnabod bod gan bobl eraill brofiadau a theimladau hefyd, a'u bod yn debyg ac yn wahanol i'w profiadau a'u teimladau eu hunain. Byddan nhw'n dangos chwilfrydedd am fywydau pobl eraill. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio sut y gall gweithredu olygu ymroddiad ac aberth sylweddol (yn y gorffennol a'r presennol) a chael effaith fawr ar fywydau a lles pobl eraill ac ar y byd ehangach. Yn y pen draw gallan nhw adnabod cysylltiadau rhwng gweithredoedd a hunaniaeth, gan gynnwys dylanwadau crefyddol ac anghrefyddol. Gallan nhw adnabod annhegwch ac anghydraddoldeb yn eu bywydau personol eu hunain ac mewn cymdeithas ehangach, ac awgrymu heriau priodol. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ystyried yn feirniadol sut bethau yw cyberthnasau iach a beth yw eu cyfraniad at les, gan gyfeirio at amrywiaeth o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol.

Gallan nhw ddechrau deall a gwerthuso cydberthnasau rhwng hunaniaeth bersonol a hunaniaeth grŵp berthnasol.

Taith ddysgu enghreifftiol 7: taith bywyd

Mae'r daith ddysgu hon yn seiliedig ar ddau ddatganiad o'r hyn sy'n bwysig yn bennaf: 'Mae digwyddiadau a phrofiadau dynol yn gymhleth a chânt eu hamgyffred, eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd' ac 'Mae cymdeithasau dynol yn gymhleth ac yn amrywiol, ac maen nhw'n cael eu llywio gan weithredoedd a chredoau pobl'. Gellir archwilio cysylltiadau gyda datganiadau eraill o'r hyn sy'n bwysig, ynghyd â Meysydd eraill, drwy'r is-lens hon hefyd.

Bydd y disgrifiadau dysgu'n helpu i roi arweiniad manylach ar gynnydd.

Mae a wnelo'r daith hon ag 'ystyr, pwrpas a dylanwad'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau sylweddoli bod gan bobl straeon personol eu bywydau. Bydd dysgwyr yn dechrau adrodd hanes eu bywydau eu hunain.

Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio amrywiaeth o lwybrau bywyd y mae pobl wedi'u profi, gan gyfeirio at gyd-destunau a dylanwadau crefyddol ac anghrefyddol. Yn y pen draw gallan nhw adnabod cysylltiadau â chreu ystyr a phwrpas. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ddadansoddi'r cysyniad o alwad yn y gorffennol a'r presennol, a'i ystyried yn feirniadol, o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol. Gallan nhw archwilio heriau y bydd pobl yn eu hwynebu ar hyd llwybr bywyd, a gwerthuso ymatebion crefyddol ac anghrefyddol.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'chamau a digwyddiadau bywyd'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau dod yn ymwybodol eu bod yn tyfu ac yn newid dros amser. Byddan nhw'n profi ac yn cymharu'r ffyrdd y caiff eu twf eu hunain a thwf pobl eraill eu cydnabod a'u dathlu. Gallan nhw ddangos y cysylltiad rhwng eu bywydau ac adegau a thymhorau arbennig. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio digwyddiadau a newidiadau arwyddocaol mewn bywyd, a gallan nhw drafod eu rolau ym mywydau pobl drwy gyfeirio at fewnwelediadau crefyddol ac anghrefyddol. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr ddadansoddi gweithredoedd defodol pobl wrth nodi digwyddiadau arwyddocaol ac amser, a'u trafod yn feirniadol. Gallan nhw ddechrau gwerthuso athroniaethau perthnasol ynghylch amser, o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol, a dangos sut y gall y rhain effeithio ar gredoau, arferion a gweithredoedd.

Mae a wnelo'r daith hon hefyd â 'theithiau corfforol ac ysbrydol'. Ar gamau cynnar eu taith ddysgu, bydd dysgwyr yn dechrau sylweddoli eu bod yn mynd ar lawer o deithiau gwahanol am resymau amrywiol. Maen nhw'n dangos diddordeb yn theithiau pobl eraill a gallan nhw weld ym mha ffyrdd y mae eu theithiau'n debyg ac yn wahanol i'w profiadau eu hunain. Maen nhw'n ymwybodol bod gan deithiau nodweddion corfforol yn ogystal â nodweddion anfaterol. Ymhellach ar hyd eu taith ddysgu, gallan nhw archwilio profiadau pobl o deithiau pwysig o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol, a gallan nhw nodi rhesymau dros y theithiau hyn. Yn y pen draw gallan nhw ddeall bod theithiau'n gysylltiedig â lle ac amser. Gallan nhw ddychmygu sut beth y gallai taith bwysig fod yn eu bywydau eu hunain. Yn ddiweddarach, gall dysgwyr adnabod a gwerthuso cydberthnasau rhwng theithiau

corfforol ac ysbrydol a'u heffeithiau ar fywydau unigolion, cymunedau a chymdeithas ehangach (er enghraifft mewn perthynas â hunaniaeth, ffurfiant bodau dynol, amrywiaeth, diwylliant). Gallan nhw ystyried y cydgysylltiad rhwng theithiau, tirweddau a phobl mewn lleoedd ac ar adegau gwahanol, gan gyfeirio at gyd-destunau crefyddol ac anghrefyddol.

14. Cyfoethogi profiadau dysgwyr o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Pa ddull bynnag a ddefnyddir i gynllunio'r cwricwlwm, bydd angen i ysgolion a lleoliadau sicrhau darpariaeth gyfoethog ar gyfer dysgu o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg drwy amrywiaeth eang o brofiadau. Mae profiadau dysgu yn agwedd ganolog ar athroniaeth Fframwaith Cwricwlwm i Gymru. Wrth gynllunio eu cwricwlwm, dylai ysgolion a lleoliadau sicrhau y cynigir amrywiaeth o brofiadau i'r dysgwyr sy'n briodol yn ddatblygiadol, ac sy'n berthnasol i Grefydd, Gwerthoedd a

Moeseg. Gall y profiadau hyn gynnwys cyfleoedd i wneud y canlynol:

- ymgysylltu â chymunedau lleol crefyddol ac anghrefyddol, mewn ffyrdd a fydd yn ystyrlon ac yn werthfawr i'r dysgwyr
- chwarae rôl a chymryd rhan mewn gweithgareddau megis dathliadau neu ddigwyddiadau ail-greu, neu arsylwi arnyn nhw
- ystyried yr hyn sy'n dylanwadu ar bobl wrth iddyn nhw ymateb i gyfyng gyngor moesegol, datrys problemau gwirioneddol a phresennol, ac ystyried digwyddiadau yn y gorffennol
- profi ac ystyried dirgelwch a rhyfeddod y byd naturiol, lleoliadau hanesyddol a safleoedd crefyddol a diwylliannol
- arsylwi a chymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol sy'n helpu dysgwyr i ddeall profiadau dynol
- archwilio a thrin a thrafod arteffactau a gwrthrychau crefyddol, gan gynnwys testunau cysegredig a thestunau eraill
- ymweld â mannau addoli lleol ynghyd â lleoedd, tirweddau ac amgylcheddau arbennig eraill, gan gynnwys rhai sydd â dimensiwn crefyddol ac ysbrydol arwyddocaol
- cwrdd â phobl y mae ffydd a chred yn bwysig iddyn nhw er mwyn helpu dysgwyr i archwilio profiadau bob-dydd
- gofyn cwestiynau mawr sy'n ymwneud â phwerau uwch neu realiti eithaf, y byd, ystyr a phwrpas bywyd a'u profiadau eu hunain
- trin a thrafod gwahanol fathau o ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol er enghraifft arweinwyr crefyddol, pobl â ffydd a chred, athronwyr, mannau addoli, arteffactau, testunau cysegredig a gweithiau athronyddol
- dysgu sut i ymateb i gredoau ac argyhoeddiadau pobl eraill gan ystyried a dadansoddi eu safbwyntiau a'u gwerthoedd eu hunain ar yr un pryd

Hefyd, er mwyn cyfoethogi profiadau dysgwyr o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, mae angen i ysgolion a lleoliadau archwilio eu lle yn y gymuned leol a'r gymuned ehangach fel cam pwysig yn y broses o gynllunio eu cwricwlwm. I ategu hyn, gall ysgolion a lleoliadau ymchwilio i'r grwpiau ffydd a chred a gynrychiolir yn lleol a ledled Cymru, yn ogystal â lleoedd a mannau cysegredig, yn y gorffennol a'r presennol.

15. Cysylltiadau allweddol â Meysydd eraill

Wrth gynllunio'r cwricwlwm mewn ysgolion a lleoliadau, dylid archwilio cysylltiadau a rhyngddibyniaethau clir rhwng Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r Meysydd eraill fel rhan o gwricwlwm cyfannol. Dylid defnyddio'r cysylltiadau a'r rhyngddibyniaethau hyn wrth gynllunio'r cwricwlwm, a dylai ymarferwyr gydweithio'n greadigol er mwyn cefnogi dysgwyr i wireddu pedwar diben y cwricwlwm.

Pwyntiau i ysgolion a lleoliadau eu hystyried

Gall ysgolion a lleoliadau ddefnyddio'r cwestiynau canlynol wrth gynllunio eu cwricwlwm ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

- Ydych chi wedi ystyried sut y bydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn gweithio orau o fewn Maes y Dyniaethau?
- Ydych chi wedi ystyried eich maes llafur cytunedig ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg?
- Ydy'r ffordd rydych yn cynllunio'r cwricwlwm ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn helpu i wireddu'r pedwar diben?
- Ydych chi wedi defnyddio'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ar gyfer y Maes hwn er mwyn eich helpu i gynllunio'r cwricwlwm?
- Ydych chi wedi defnyddio cysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg wrth gynllunio'r cwricwlwm?
- Ydych chi wedi ystyried amrywiaeth o is-lensys y gellir eu defnyddio i edrych ar gysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg er mwyn helpu i gynllunio'r cwricwlwm?
- Ydych chi wedi ystyried cynnydd dysgu mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, gan ddefnyddio'r egwyddorion cynnydd a'r disgrifiadau dysgu Maes y Dyniaethau?
- Ydych chi wedi ystyried y 'teithiau dysgu' a ddarparwyd er mwyn eich helpu i ddeall cynnydd mewn perthynas â Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg?
- Ydych chi wedi myfyrio ar deithiau dysgu posibl eich dysgwyr eich hun er mwyn eich helpu i gynllunio'r cwricwlwm ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg?
- Ydych chi wedi cynnwys cyfleoedd i gyfoethogi profiadau dysgwyr o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg wrth gynllunio'r cwricwlwm?
- Ydych chi wedi gwneud cysylltiadau clir rhwng Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r meysydd dysgu a phrofiad eraill?
- Ydych chi wedi cynnwys cyfleoedd ar gyfer datblygiad ysbrydol dysgwyr o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg?
- Ydy'r ffordd rydych yn cynllunio'r cwricwlwm ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn sicrhau dyfnder, ehangder ac ansawdd dysgu priodol?

16. Sicrhau cynwysoldeb mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

Dylai pob dysgwr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) gael cymorth i oresgyn rhwystrau rhag dysgu a gwireddu ei botensial llawn mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Dylai ysgolion a lleoliadau sy'n rhoi addysg i ddysgwyr ag ADY, gan gynnwys y rhai ag anawsterau dwys a lluosog, ystyried y ffyrdd gorau o ddiwallu anghenion pob dysgwr wrth gynllunio a chynnig yfleoedd dysgu effeithiol mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Gallai'r ystyriaethau hyn gynnwys, er enghraifft:

- dulliau gweithredol ac amlsynnwyr o gyflwyno pethau newydd i'w dysgu mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, gan ystyried gwahanol ddulliau dysgu ac anghenion emosiynol pob dysgwr
- cyfleoedd cynhwysol i ddysgwyr brofi rhyfeddod mewn amrywiaeth o amgylcheddau
- defnyddio amrywiaeth o ysgogiadau, megis arteffactau crefyddol ac anghrefyddol a chyddestunau perthnasol
- pob dysgwr yn cymryd rhan yn llawn, gan gynnwys y rhai sy'n cyfathrebu drwy ddulliau heblaw siarad
- gweithgareddau sy'n cynnwys pob dysgwr o fewn yr ystafell ddosbarth a'r tu allan iddi, er enghraifft, wrth ymweld â mannau addoli lleol a lleoedd arbennig ac arwyddocaol eraill

Wrth weithio gyda dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol, dylai ymarferwyr a gofalwyr fod yn ymwybodol o ddull gweithredu'r ysgol neu'r lleoliad mewn perthynas â Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Maes y Dyniaethau.

I gael rhagor o wybodaeth am ADY, gweler canllawiau Ar Drywydd Dysgu a Chod Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru 2021.

17. Addysg mewn lleoliadau meithrin a ariennir nas cynhelir

Dylai darpariaeth addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg mewn lleoliad meithrin a ariennir nas cynhelir gael ei hystyried fel rhan o ddull cyfannol cyffredinol mewn perthynas â dysgu a datblygu. Mae adran 'Cynllunio eich cwricwlwm ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg' y canllawiau hyn yn cynnig rhagor o wybodaeth am Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg i ddysgwyr rhwng 3 ac 16 oed, er mwyn helpu ymarferwyr yn y lleoliadau hyn gyda'r dull cyfannol hwn.

Mae chwilfrydedd dysgwyr ifanc yn ddi-ben-draw; maen nhw'n mwynhau archwilio ac ymchwilio ar eu pen eu hunain ac ar y cyd ag eraill, ac maen nhw'n naturiol yn gofyn cwestiynau am fywyd a'r byd o'u cwmpas. Drwy gymryd rhan mewn gweithgareddau ymarferol ac integredig sy'n ennyn eu diddordeb o fewn y cyfnod dysgu hwn, gall dysgwyr ddechrau dysgu mwy amdany'n nhw eu hunain, am bobl eraill ac am y byd ehangach.

Dylai addysgeg effeithiol sy'n canolbwytio ar y dysgwr ac sy'n ymatebol, yn ddeinamig ac wedi'i gwreiddio mewn cydberthnasau cryf, fod wrth wraidd y broses o ddatblygu darpariaeth Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg mewn lleoliad. Drwy chwarae, gall dysgwyr ddatblygu eu syniadau, eu safbwyntiau a'u teimladau gyda dychymyg, creadigrwydd a sensitifrwydd. Gall hyn helpu i lywio'r ffordd y maen nhw'n gweld y byd. Mae treulio amser yn yr awyr agored yn cefnogi datblygiad

cymdeithasol, emosiynol, ysbrydol a chorfforol dysgwyr, yn ogystal â'u lles. Mae bod yn yr awyr agored hefyd yn eu helpu i ddod yn ymwybodol o'r angen i ddangos gofal a pharch tuag at bethau byw.

Yn ystod y cyfnod dysgu hwn, mae dysgwyr yn dechrau deall y cysyniad o 'wahaniaeth'. Dylai ymarferwyr eu hannog i rannu eu gwybodaeth am eu credoau, eu treftadaeth a'u traddodiadau eu hunain, yn ogystal â rhai pobl eraill, ynghyd â'u profiadau ohonyn nhw (er enghraifft, drwy ganeuon, straeon a chwarae rôl). Gall hyn helpu dysgwyr ifanc i ddeall mwy amdany'n nhw eu hunain, ac am brofiadau a safbwyntiau a all fod yn wahanol i'w rhai eu hunain.

Gall amgylchedd meithrin, cefnogol helpu dysgwyr i ddechrau meithrin cydberthnasau llawn parch ac ymdeimlad o gyfrifoldeb. Mewn amgylchedd o'r fath gall dysgwyr ddysgu am yr hyn sy'n wahanol ac yn debyg rhwng ei gilydd. Gallan nhw ddechrau archwilio iaith hawliau a dechrau deall eu hawl i gredu pethau gwahanol a dilyn credoau gwahanol. Drwy hyn, gall dysgwyr ddechrau sylweddoli a

deall sut y gall eu gweithredoedd effeithio ar eraill, a dysgu sut i fyfyrion ar eu safbwyntiau eu hunain a'u hailystyried, fel y bo'n briodol, a hynny o oedran cynnar.

18. Addysg heblaw yn yr ysgol

Mae gan bob dysgwr hawl i gael addysg. Wrth ystyried y ffyrdd gorau o ddiwallu anghenion eu dysgwyr, mae'n ofynnol i ddarparwyr addysg heblaw yn yr ysgol, gan gynnwys unedau cyfeirio disgyblion, ystyried elfennau mandadol y cwricwlwm, sy'n cynnwys Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, a sicrhau darpariaeth ar eu cyfer i'r graddau a fyddai'n rhesymol bosibl ac yn briodol i'r dysgwr unigol.

Dylai profiadau dysgwyr eu galluogi i archwilio cysyniadau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg drwy'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ym Maes y Dyniaethau, gan ddefnyddio is-lensys amrywiol o fewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg sydd wedi'u cynnwys yn y canllawiau hyn. Nid yw'n ofynnol i leoliadau o'r fath ddilyn y maes llafur cytunedig. Fodd bynnag, rhaid i'r addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a ddarperir yn y lleoliadau hyn fodloni'r gofyniad plwraliaethol o hyd.

Gellir cael rhagor o wybodaeth am y gofynion deddfwriaethol i unedau cyfeirio disgyblion a darparwyr addysg heblaw yn yr ysgol yn yr adran ar ddeddfwriaeth yn Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru.

19. Addysg perthnasoedd a rhywioldeb yn y Maes hwn

Mae'r Maes hwn yn cynnig cyfle pwysig i ddysgwyr ddeall sut mae dealltwriaeth gymdeithasol o gydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb wedi newid dros amser a'r ffordd y mae'n parhau i esblygu. Gall astudio addysg cydberthynas a rhywioldeb drwy Faes y Dyniaethau ysbrydoli dysgwyr i ddyfnhau eu dealltwriaeth o faterion pwysig a datblygu'r sgiliau i ddehongli syniadau a chyflwyniadau am addysg cydberthynas a rhywioldeb drwy gydol hanes ac mewn diwylliannau a chyd-destunau gwahanol ledled y byd. Er enghraifft, gellid ystyried sut mae normau a chanfyddiadau o bobl LHDTC+ wedi newid dros amser. Mae hefyd yn cefnogi dysgwyr i ymgysylltu â gwybodaeth yn feirniadol, deall sail gwybodaeth a gaiff ei chyflwyno fel ffaith, a gwneud penderfyniadau beirniadol am sut i ddefnyddio'r ffynonellau gwybodaeth sydd ar gael iddyn nhw ac ymateb iddyn nhw.

Mae'r Maes hwn hefyd yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr ystyried hawliau dynol, gwerthoedd, moeseg, athroniaethau a safbwyntiau crefyddol mewn perthynas â chydberthnasau a rhywioldeb. Mae hyn yn rhoi cyfleoedd pwysig i ddysgwyr drafod, ystyried a datblygu dealltwriaeth o safbwyntiau gwahanol ar faterion addysg cydberthynas a rhywioldeb, a gaiff ei llywio gan fydolwg crefyddol ac anghrefyddol, heriau moesegol a materion yn ymwneud â chynhwysiant cymdeithasol. Mae hyn

hefyd yn cefnogi dysgwyr i ddeall y tensiynau rhwng gwahanol safbwyntiau a mynd i'r afael â nhw. Gall hyn gefnogi dysgwyr i ymgysylltu'n feirniadol â materion addysg cydberthynas a rhywioldeb ar lefel leol, genedlaethol a byd-eang yn y gorffennol a'r presennol, gan eu helpu i ddod yn ddinasyddion gwybodus a moesegol sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith.

Eitem 7

Adran Addysg Gwynedd
Gwasanaeth Ysgolion
Polisi Addoli ar y Cyd 2010

Addoli ar y
cyd

Canllawiau

1. Addoli ar y cyd a'r Ddeddf: y sefyllfa gyfreithiol
2. Tair egwyddor addoli ar y cyd
3. Nodweddion da
4. Polisi enghreifftiol
5. Cynllunio addoli ar y cyd
6. Creu naws pwrpasol ar gyfer addoli ar y cyd
7. Llonyddu
8. Calendr gwyliau crefyddol
9. Rhestr o themâu posib

Atodiad A: Enghreifftiau o gynlluniau wythnosol

Atodiad B: Adnoddau

1. Addoli ar y cyd a'r Ddeddf

Trefniadaeth

1. Rhaid cynnal addoli ar y cyd bob dydd i bob disgybl ar y gofrestr (gan gynnwys disgyblion chweched dosbarth mewn ysgolion a cholegau chweched dosbarth ond nid o reidrwydd ar gyfer disgyblion meithrin a derbyn).
2. Gellir cynnal addoli ar y cyd ar unrhyw adeg o'r dydd.
3. Gellir cynnal addoliad ar gyfer yr ysgol gyfan neu grwpiau o ddisgyblion.
4. Rhaid i'r addoli ar y cyd ddigwydd ar dir yr ysgol. Rhaid i unrhyw addoli ar y cyd oddi ar dir yr ysgol fod yn ychwanegol i'r addoli ar y cyd statudol.
5. Dyletswydd y pennaeth yw gofalu y cynhelir addoli ar y cyd yn feunyddiol.

Natur yr addoliad

1. Rhaid i'r mwyafrif o addoli ar y cyd bob tymor fod yn "gyfangwbl neu'n bennaf yn Gristnogol eu naws" ac fe ddylent adlewyrchu traddodiadau eang y grefydd Gristnogol. Ni ddylai'r addoli ar y cyd fod yn enwadol.
2. Gall ysgol sy'n teimlo nad yw addoli ar y cyd sydd "yn gyfangwbl neu'n bennaf yn Gristnogol ei naws" yn addas i'w disgyblion ofyn i'r CYSAG lleol godi neu addasu'r cymal ar gyfer ysgol gyfan neu ar gyfer rhai disgyblion.
3. Dylai'r addoliad a ddarperir fod yn un y mae modd i'r disgyblion ymateb iddo yn ôl eu cefndir teuluol, eu hoedran a'u gallu.
4. Mae gan rieni'r hawl i eithrio eu plant o addoli ar y cyd os mynnant.
5. Mae gan ddisgyblion y chweched dosbarth yr hawl i eithrio eu hunain o addoli os mynnant.

2. Tair egwyddor addoli ar y cyd

- Dylai addoli ar y cyd fod yn
- ◆ gynhwysol
 - ◆ ysbrydol
 - ◆ addysgol

Y mae addoli ar y cyd cynhwysol:

- yn blentyn-ganolog
- yn cydnabod natur wahaniaethol y disgybl
- yn rhoi'r cyfle i ddisgybl i fod yn weithredol (naill ai'n uniongyrchol - trwy ganu emyn, trwy gydweiddio, neu drwy gynnig sylw, neu'n anuniongyrchol, trwy fyfyrion ar eu profiadau)
- yn hyrwyddo'r ymdeimlad o gymuned yn yr ysgol

Y mae addoli ar y cyd ysbrydol:

- yn rhoi cyfle i ymlonyddu ac i fyfyrion mewn awyrgylch o dawelwch a thangnefedd
- yn digwydd mewn awyrgylch arbennig sydd, o bosib, yn cynnwys lleoliad deniadol, cerddoriaeth gefndir neu symbol gweladwy i ganolbwyntio'r meddwl
- yn annog disgyblion i ymddwyn yn briodol wrth gyrraedd a gadael yr addoliad ac i deimlo'n gartrefol a chyfforddus
- yn annog disgyblion i fod yn ymwybodol o'r dimensiwn ysbrydol trwy gyfrwng geiriau, cerddoriaeth a delweddau
- yn darparu cyfle i'r disgyblion gymryd rhan mewn amrywiaeth o brofiadau ysbrydol megis canu, dawnsio, drama, rhannu bwyd a diod, gweddio, tawelwch a myfyrdod
- yn darparu cyfle i ddisgyblion fyfyrion unigol
- yn gyfnod wedi ei wahanu oddi wrth gyhoeddiadau'r dydd

Y mae addoli ar y cyd addysgol:

- wedi ei gynllunio, ei baratoi, ei gyflwyno a'i arfarnu er mwyn sicrhau profiadau safonol a pherthnasol
- yn berthnasol i waith cwricwlaidd
- yn rhoi cyfle i ysgolion i fyfyrion ar eu pwrpas addysgol eu hunain gan ddathlu amrywiaeth o gyraeddiadau addysgol (nid yn unig academaidd neu o'r maes chwarae)
- yn gyfrwng i hyrwyddo amcanion addysgol yr ysgol

3. Nodweddion arfer dda mewn addoli ar y cyd o'r Fframwaith Arolygu

- Rhoddir amser digonol i greu amgylchedd priodol o barchedig ofn
- Mae cyfleoedd i'r disgyblion gyfranogi ac ymateb, naill ai drwy gymryd rhan weithredol mewn cyflwyno'r addoliad neu drwy wrando, gwyllo ac ymuno yn yr addoliad a gynigir
- Mae addoli ar y cyd yn datblygu ysbryd cymdeithasol, yn hyrwyddo ethos a gwerthoedd cyffredin ac yn atgyfnerthu ymagweddau cadarnhaol
- Cynllunnir addoli ar y cyd yn ofalus, fel arfer dros nifer o wythnosau neu dros dymor, er mwyn datblygu themâu a syniadau. Dengys y cynlluniau amrywiaeth a chydbwysedd addoli a chânt eu cadw fel cofnod o'r gwaith a wneir ac i ddangos eu bod yn cydymffurfio â'r gyfraith
- Gwneir defnydd effeithiol o symbyliadau priodol, yn cynnwys drama, cerddoriaeth, llenyddiaeth, arteffactau a darluniau, i ddal a chadw diddordeb a chyfranogiad y disgyblion
- Ceir cyfleoedd i weddio ac i fyfyrion dawl
- Mae ymwelwyr, yn cynnwys clerigwyr lleol ac arweinwyr crefyddol eraill, yn cyfrannu'n briodol

4. Polisi Enghreifftiol

Statws

Y mae Ysgol ***** yn ysgol a gynhelir gan yr Awdurdod Addysg Lleol. Y mae'n ymateb i ofynion statudol Deddfau Addysg 1988 a 1993 trwy sicrhau cyfleoedd beunyddiol i ddisgyblion addoli ar y cyd. Cyfrifoldeb y pennaeth, ar ôl ymgynghori â'r corff llywodraethu, yw trefnu'r addoli ar y cyd.

Diffiniad

Nid oes diffiniad yn y ddeddfwriaeth o ystyr 'addoliad', ac felly y mae'r ysgol yn cymryd yn ganiataol fod ganddo ei ystyr naturiol a chyffredin. Dylai addoli ar y cyd adlewyrchu rhywbeth 'arbennig' neu 'wahanol' i'r arferol yng ngweithgareddau'r ysgol. Dylai ymwneud â pharchu a mawrygu bod neu rym dwyfol.

Amcanion addoli ar y cyd

- Cynnig cyfle i ddisgyblion addoli
- Annog disgyblion i gymryd rhan ac i ymateb i addoliad
- Hyrwyddo datblygiad ysbrydol pob disgybl mewn ffordd sensitif a gofalus
- Datblygu ysbryd gymunedol a hybu ethos cyffredin a gwerthoedd cyffredin o gydgonsyrn
- Datblygu'r ymdeimlad o werthoedd o fewn yr ysgol, y gymuned leol a'r byd eang
- Ceisio ennyn ymateb personol i gwestiynau hanfodol a thrwy hynny ddyfnhau eu hymwybyddiaeth ysbrydol
- Rhoi cyfle i ddisgyblion i ymchwilio i'w safbwyntiau crefyddol eu hunain mewn perthynas ag eraill trwy gynnig profiadau newydd iddynt
- Cyfoethogi profiadau disgyblion a'u hannog i fod yn oddefgar o safbwyntiau, credoau ac arferion crefyddol

Perthynas y Cwricwlwm ac Addoli ar y Cyd

Y mae'r ysgol yn hyrwyddo'r berthynas rhwng addoli ar y cyd a'r cwricwlwm. Mae addoli ar y cyd yn gwneud cyfraniad gwerthfawr i brofiadau addysgol y disgyblion. Yn yr un modd, gall defnydd effeithiol o gerdd, drama, llenyddiaeth a chelf gyfrannu at greu naws ysbrydol, addolgar. Anogir disgyblion i gymryd rhan yn yr addoliad trwy baratoi a/neu gyflwyno addoliad neu drwy ymateb yn bersonol i'r addoliad.

Cyfrifoldeb

Cyfrifoldeb y pennaeth a'r llywodraethwyr yw sicrhau'r ddarpariaeth addoli ar y cyd yn yr ysgol. Y mae'r ysgol hefyd yn sicrhau cyfleoedd i'r arweinwyr crefyddol lleol i ymuno ag athrawon a disgyblion yr ysgol yn eu haddoli ar y cyd.

Cynllunio

Cynllunnir addoli ar y cyd yn ofalus gan roi sylw i wyliau a digwyddiadau crefyddol, achlysuron arbennig yng nghalendr yr ysgol ynghyd â digwyddiadau cenedlaethol o bwys.

5. Cynllunio addoli ar y cyd

Ystyrir addoli ar y cyd yn rhan bwysig o'r diwrnod addysgol a chan hynny dylid cynllunio'r ddarpariaeth er mwyn sicrhau dilyniant a datblygiad. Y mae cadw cofnod o'r cynlluniau hyn hefyd yn dystiolaeth o'r hyn a gyflawnwyd i ddibenion arolygaeth.

Cynllunnir addoliad **tymor hir** er mwyn sicrhau amrywiaeth priodol o themâu. Y mae hefyd yn fodd o dynnu sylw at unrhyw wyliau neu ddiwrnodau crefyddol (e.e. yn y calendr Cristnogol), digwyddiadau cenedlaethol a diwrnodau sydd o bwysigrwydd i'r ysgol er mwyn eu cynnwys yn yr addoli ar y cyd.

Cynllunnir addoliad **tymor byr**, hynny yw, yn wythnosol er mwyn cynnal addoli ar y cyd o ansawdd uchel. Y mae cynllunio o'r math hwn yn golygu:

- bod yn glir ynghylch yr hyn y ceisir ei gyflawni yn yr addoliad
- rhoi ystyriaeth i'r grwp o ddisgyblion sydd dan sylw (e.e. ysgol gyfan, grwpiau dysgu) a hefyd lleoliad yr addoliad (e.e. neuadd yr ysgol, ystafell ddosbarth). Dylid sicrhau bod yr hyn y bwriedir ei gyflawni yn yr addoliad yn addas ar gyfer y grwp hwn o ddisgyblion ac ar gyfer y lleoliad hwn.
- sicrhau bod cyfleoedd ym mhob addoli ar y cyd i ddisgyblion ymateb - naill ai'n uniongyrchol trwy ganu emyn, trwy weddio ar y cyd neu drwy gynnig sylw - neu'n anuniongyrchol trwy gynnig cyfle iddynt fyfyrion ar eu profiadau eu hunain
- sicrhau na cholli cyfle i ddefnyddio symbyliad a fyddai'n ysgogi ymateb disgyblion. Wrth 'symbyliad' golygir unrhywbeth y gellir ei ddefnyddio er mwyn cael sylw'r disgybl ac er mwyn ffocysu ei feddwl. Gall hyn fod yn gerddoriaeth, yn boster, yn arteffact, yn gannwyll, yn groes neu'n wrthrych cyffredin a ddefnyddir bob dydd.

Y mae hefyd yn bwysig, wrth gwrs, i ymateb i sefyllfaoedd sydd yn codi yn yr ysgol, yn y gymdeithas ac yn y newyddion. Wrth reswm, ni ellir cynllunio'r rhain.

Cynllunio addoli ar y cyd: tymor hir

Tymor _____

Wythnos	Cyfrifoldeb	Thema	Gwyl neu ddigwyddiad crefyddol	Achlysuron pwysig i'r ysgol	Digwyddiadau cenedlaethol/ lleol o bwys

Cynllunio addoli ar y cyd: tymor byr

Thema'r wythnos:
Cerddoriaeth yr wythnos:

Tud. 32

Amcan yr wythnos:					
	Llun	Mawrth	Mercher	Iau	Gwener
Grwp	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall
Arweinydd					
Cyfleoedd i ymateb	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafodaeth	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafodaeth	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafodaeth	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafodaeth	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafodaeth
Symbyliadau					
Llyfryddiaeth/ Gweithgaredd					
Gwerthuso/ Sylwadau					

6. Creu naws pwrpasol ar gyfer addoli ar y cyd

Dechrau

Dylid paratoi lleoliad yr addoli ar y cyd cyn i'r disgyblion ddod i mewn i'r ystafell. Yn aml, y mae addoli ar y cyd yn digwydd mewn man sydd yn gysylltiedig â gwersi neu ymarferion ac yn y blaen, felly mae'n bwysig bod y man hwnnw'n cael ei baratoi mewn modd a fydd yn creu awyrgylch addas ar gyfer defosiwn. Gellir gwneud hyn mewn nifer o ffyrdd syml. Gellir gosod bwrdd bychan a lliain drosto ar flaen neu yng nghanol yr ystafell a gosod symbyliad arno er mwyn bod yn ffocws i'r addoliad e.e. croes, blodau, kannwyll.

Dylid annog disgyblion i ddod i mewn i'r ystafell mewn modd tawel a threfnus ac fe ellir defnyddio cerddoriaeth gefndir er mwyn creu naws. Y mae'n bwysig bod disgyblion yn teimlo'n gartrefol a'u bod yn gyfforddus ac felly y mae angen sicrhau eu bod yn cael eistedd ar gadeiriau neu ar garped os oes angen.

Gellir creu dechreuad pendant i'r addoliad trwy gynnu kannwyll a dweud gweddi ar y cyd. Gellir, hefyd, defnyddio ymadrodd cyfarwydd ar ddechrau'r addoliad fel arwydd bod yr addoliad yn dechrau e.e.

Athro/athrawes: "Yn enw Iesu"

Disgyblion: "Amen".

Addoliad ysgol gyfan ac addoliad grwpiau dysgu

Y mae angen rhoi ystyriaeth i'r grwp o ddisgyblion sy'n mynd i addoli ar y cyd wrth ystyried cynnwys yr addoliad gan fod rhai gweithgareddau yn debygol o weithio'n well gyda grwpiau bychain nag ysgol gyfan a *vice versa* (gweler y wal syniadau).

Dylid, hefyd, rhoi sylw i'r modd y mae disgyblion yn eistedd. Mewn ystafell ddosbarth fe all symud cadeiriau oddi wrth y desgiau a'u gosod mewn hanner cylch o amgylch yr athro/athrawes, sydd hefyd yn eistedd, fod o gymorth wrth geisio creu naws pwrpasol. Yn yr un modd, fe all annog y disgyblion i eistedd mewn siâp pedol neu gylch o amgylch symbyliad yr addoliad (e.e. kannwyll, blodau) fod o gymorth ar yr adegau hynny pan y dymunir i ddisgyblion fyfyrion neu ymateb i symbyliad. Mae modd gofyn i ddisgyblion ddal dwylo wrth weddio, er enghraifft. Y mae hyn hefyd yn fodd o atgyfnerthu'r ymdeimlad o berthyn i gymuned.

Cymryd rhan

Y mae'n hanfodol bod disgyblion yn cael y cyfle i gymryd rhan ym mhob addoli ar y cyd. Gall hyn fod yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol. Y mae **cymryd rhan uniongyrchol** yn cynnwys paratoi a/neu gymryd rhan mewn amryw o ffyrdd yn yr addoli ar y cyd (gweler wal syniadau). Fodd bynnag, dylid gochel rhag cynnig addoli ar y cyd sydd yn berfformiad yn unig. Yn hytrach, dylid sicrhau bod pob disgybl yn

cael y cyfle i ymateb mewn rhyw ffordd. Y mae **cymryd rhan yn anuniongyrchol** yn rhoi'r cyfle i ddisgyblion i fyfyrion ar eu gwerthoedd hwy eu hunain, ar yr hyn sydd yn bwysig iddynt, ar yr hyn sydd yn eu gofidio a'r hyn y maent yn ei ddathlu. Y mae nifer fawr o ffyrdd o ddefnyddio symbyliad er mwyn cynnig y cyfleoedd hyn:

- Gellir defnyddio techneg 'llonyddu' mewn nifer o ffyrdd (gweler y bennod nesaf). Un ffordd ddefnyddiol o wneud hyn yw adrodd stori, e.e. stori feiblaidd fel hanes Sacheus, mewn dull lle mae'r disgyblion yn dychmygu eu bod hwy'n bresennol. Mae modd arwain y disgyblion drwy'r hanesyn yn araf, gyda'u llygaid ar gau o bosib, a holi cwestiynau (e.e. Sut dywydd ydi hi? Beth mae Iesu'n ei ddweud wrth y dorf? Beth y mae'r bobl yn y dorf yn ei ddweud wrth ei gilydd pan yr â Iesu am swper i dy Sacheus?). Ni ddylai'r disgyblion ateb y cwestiynau yn uchel rhag taro ar y weithgaredd ond gellid holi am eu hymateb a dwyn arwyddocâd yr hanes i'r amlwg wedi i'r disgyblion agor eu llygaid ar ddiwedd yr hanes a 'dychwelyd' i'r ysgol.
- Y mae modd defnyddio 'llonyddu' hefyd gyda symbyliad (e.e. blodau byw a blodau wedi gwywo; kannwyll; blanced ac ati). Fel rhan o thema 'Dwylo', er enghraifft, gellid adrodd hanes dwylo'r arlunydd Albrecht Durer ac yna gofyn i'r disgyblion i edrych ar gledr eu llaw ac ymateb trwy feddwl am y cwestiynau a ofynna'r athro/athrawes (e.e. Sut y mae dwylo'n medru helpu? Sut y mae dwylo'n medru bod yn pethau cas?)
- Gellir chwarae darn o gerddoriaeth sy'n cydfynd â thema'r wythnos a gofyn i'r disgyblion wrando a dyfalu beth oedd ym meddwl y cyfansoddwr wrth gyfansoddi'r darn (e.e. Holst 'The Planets' yn y thema 'Y Byd' neu Grieg 'Peer Gynt' yn y thema 'Bywyd Newydd').
- Gall disgyblion hefyd greu eu symbyliad eu hunain. Er enghraifft, fel rhan o addoliad ar y cyd grwpiau dysgu gellid rhoi sylw i hanesion Iesu'n helpu eraill a thrafod sut y mae dysgeidiaeth Iesu ar sut y dylem fyw yn berthnasol i gydfyw yn yr ysgol. Gallai disgyblion pob dosbarth gofnodi un ffordd y dylem ymddwyn tuag at ein gilydd ar gefn deilen bapur ac yna casglu holl ddail y dosbarthiadau at ei gilydd er mwyn eu hongian yn y neuadd neu yn y cyntedd ar frigau. Byddai gweithgaredd o'r math hwn yn addas iawn tua adeg y Diolchgarwch ac fe fyddai modd mynd â'r brigyn i'r capel/eglwys fel rhan o ddathliadau'r wyl.
- Gellir tywyllu'r neuadd/ystafell ddosbarth, gosod y disgyblion i eistedd mewn siâp pedol, cynnau kannwyll a gofyn i'r disgyblion feddwl am dro pan y cawsant hwy eu helpu gan berson a holi sut yr oedd yn gwneud iddynt deimlo. Yna, gellid gofyn iddynt feddwl am un ffordd y gallant hwy helpu person arall heddiw. Pe dymunid, gellid gofyn i ambell ddisgybl am ei sylwadau ond ni ddylid pwysu ar neb i ateb os nad yw'n hyderus i wneud hynny.

Gorffen

Dylid gwahaniaethu'n glir rhwng yr hyn sydd yn addoliad a'r hyn sydd yn gyfarfod ysgol-gyfan i glywed cyhoeddiadau'r dydd. Gellid defnyddio patrwm arbennig wrth ddod â'r addoli ar y cyd i ben e.e. cydadrodd Gweddi'r Arglwydd neu'r Gras, neu ddefnyddio'r un ymadrodd ag a ddefnyddiwyd ar ddechrau'r addoliad:

Athro/athrawes: "Yn enw Iesu"

Disgyblion: "Amen"

Gellid newid yr ystafell yn ôl i'w ddefnydd arferol trwy ddiffodd y gannwyll a symud y bwrdd. Dylid gadael yr ystafell mewn modd tawel a threfnus.

7. Llonyddu

Beth yw Llonyddu?

Y mae'r gair Llonyddu ('stilling' yn Saesneg) yn golygu bod yn llonydd yn gorfforol ac yn feddylol ac y mae'n ffordd effeithiol iawn o gynorthwyo disgyblion i gymryd rhan mewn addoliad. Trwy fod yn llonydd, yn gorfforol ac yn feddylol, y mae disgyblion llawer yn fwy ymwybodol ohonynt hwy eu hunain ac o'r hyn sydd yn digwydd o'u hamgylch.

Gellir defnyddio Llonyddu mewn dwy brif ffordd:

- Trwy ofyn iddynt fod yn llonydd a chanolbwyntio ar ddelwedd arbennig, e.e. cannyll, neu wrando ar gerddoriaeth
- Trwy ofyn i ddisgyblion gau eu llygaid a gwranddo ar stori. Mae'r athro/athrawes yn adrodd y stori fel pe bai'r disgyblion yno eu hunain ac mae'n holi cwestiynau penodol (er nad yw'r disgyblion yn eu hateb yn uchel) er mwyn cynorthwyo'r delweddu.

Paratoi'r disgyblion ar gyfer Llonyddu

Pan fyddwch yn mynd ati i ymarfer Llonyddu am y tro cyntaf, bydd angen sicrau bod y disgyblion wedi eu paratoi'n ofalus er mwyn iddynt fod wedi ymlacio a bod yn gyfforddus i wneud yr ymarfer. Wrth wneud Llonyddu'r eildro fe fydd y disgyblion yn cofio beth sydd angen ei wneud arnynt. Dylid cofio, fodd bynnag, na ddylid gorfodi unrhyw ddisgybl i ymarfer Llonyddu os nad yw'n dymuno gwneud hynny.

Gellir defnyddio cyfarwyddiadau o'r math hwn os y mynnir:

- *Trowch eich cadair fel nad ydi o'n cyffwrdd yn y ddesg ac er mwyn iddo fy ngwynebu i*
- *Eisteddwch i fyny ac yn ôl fel bod eich cefn yn cyffwrdd â chefn y gadair*
- *Rhowch eich dwy droed yn fflat ar y llawr*
- *Gosodwch un llaw yn y llall ar eich côl neu gadewch iddynt orwedd yn gyfforddus ar eich penliniau*
- *Ysgwydwch eich hysgwyddau'n ysgafn er mwyn bod yn siwr eich bod yn gyfforddus er i chi fod yn eistedd yn gefnsyth*
- *Caewch eich llygaid/Trowch eich llygaid tuag at y gannwyll*
- *Canolbwyntiwch ar eich anadlu. Peidiwch â brysio'r anadlu. Bob tro yr ydych yn anadlu i mewn, cyfrwch i bedwar. Pan y cyrhaeddwch bedwar, dechreuwch gyfri eto*

Y mae hefyd yn bwysig defnyddio'r un geiriau ar ddechrau a diwedd pob 'stori' er mwyn i'r disgyblion fod yn gyfarwydd ac yn gyfforddus â'r drefn. Er enghraifft:

Rydym yn mynd i adael y dosbarth a mynd ar daith ddychmygol i.....

..... Rydym yn dechrau clywed swm yr ysgol unwaith eto ac rydym yn dychwelyd i'r dosbarth.

Rôl yr athro/athrawes wrth ddefnyddio llonyddu

- Dylid esbonio i'r disgyblion yn union beth yw'r broses cyn dechrau arni.
- Dylid ceisio sicrhau na fydd neb yn tarfu ar yr ystafell ar ganol llonyddu.
- Dylid ceisio defnyddio stori fer pan y gwneir llonyddu gyntaf er mwyn i'r disgyblion ddod i arfer â'r broses. Gellir ychwanegu ychydig at yr amser y maent yn aros yn dawel bob tro.
- Dylid sicrhau digon o amser er mwyn ymarfer llonyddu a defnyddio llais tawel, cysurus, hamddenol.
- Dylid ceisio peidio â cheryddu, hyd yn oed os yw rhai o'r disgyblion yn aflonydd pan y gwneir hyn gyntaf.
- Dylid sicrhau bod digon o gyfleoedd, yn ystod y stori, i ddisgyblion ddychmygu a delweddu.
- Dylid sicrhau digon o amser i ymarfer llonyddu. Cofiwch bod y drafodaeth sydd yn digwydd ar ôl 'dychwelyd' i'r dosbarth yr un mor bwysig â'r llonyddu ei hun. Fe fydd y disgyblion eisiau adrodd am yr hyn a ddychmygont a chymharu eu syniadau â'u ffrindiau.

Defnyddio'r synhwyrâu

Y mae defnyddio ymarfer llonyddu yn gyfle gwyb i annog disgyblion i ddefnyddio'u synhwyrâu. Er enghraifft, wrth ymarfer stori llonyddu Sacheus (gweler atodiad A) gellir annog disgyblion i ystyried y tywydd, yr hyn sydd i'w weld, i'w glywed, i'w flasau, i'w aroglu trwy gwestiynu effeithiol. Y mae angen cynllunio'r cwestiynau'n ofalus cyn dechrau ar y llonyddu.

Dyma enghraifft o stori llonyddu:

Yr Afon

Eisteddwch yn gyfforddus ac ymlaciwch..... Gadewch i'ch llygaid gau a dychmygwch eich bod yn sefyll ar lan afon..... Rydych yn sefyll ar eich pen eich hunan ar lan afon..... Y mae'n rhaid i chi groesi'r afon, ond does dim pont yno..... Gallwch weld y tir ar yr ochr arall i'r afon, ond mae'r llif yn rhy gryf i chi fedru nofio ar ei thraws a does dim cwch yn agos.... Rydych yn flinedig iawn..... Rydych chi wedi bod yn teithio'n hir.... Rydych yn eistedd i lawr ar lan yr afon ac yn aros.....Tra' r ydych yn eistedd rydych yn edrych ar y dwr yn llifo o'r golwg ac rydych yn dechrau meddwl am eich bywyd..... Fel yr ydych yn edrych i ddwr yr afon, y mae darluniau o'ch bywyd yn dod i'ch meddwl..... Rydych yn gweld eich hunan yn fabi..... Rydych yn gweld eich hunan yn blentyn ifanc.... Rydych yn gweld wynebau pobl yr ydych yn eu hadnabod..... Rydych yn gweld mannau sy'n gyfarwydd i chi..... Rydych yn gweld digwyddiadau a fu yn eich bywyd..... Yna, rydych yn gweld eich adlewyrchiad fel yr ydych yn edrych rwan yn y dwr

Rydych yn edrych i fyny..... Mae yna gwch bach pren yn teithio ar draws yr afon..... Mae'n dod tuag atoch chi..... Fel y daw'r cwch yn agosach rydych yn gallu gweld person yn rhwyfo'r cwch..... Mae'r cwch yn cyrraedd glan yr afon ac mae'r person yn ymestyn tuag atoch i'ch helpu i mewn i'r cwch..... Rydych yn eistedd gyferbyn â'r person ac mae'n dechrau eich rhwyfo tuag at ochr arall yr afon.....

Rydych yn edrych yn ofalus ar wyneb y rhwyfwr..... Mae gan y rhwyfwr wyneb caredig..... Rydych yn teimlo y gallwch ymddiried yn y rhwyfwr..... Rydych yn teimlo y gallai'r rhwyfwr eich helpu gydag unrhyw broblem neu unrhywbeth sy'n eich poeni..... Byddai'r rhwyfwr yn gallu ateb unrhyw gwestiwn sydd gennych..... Mae gennych chi un cwestiwn pwysig..... Meddyliwch amdano..... Meddyliwch sut yn union yr ydych am ofyn y cwestiwn..... Mae'r rhwyfwr fel petai'n medru darllen eich meddwl..... "Beth yw eich cwestiwn?", meddai'r rhwyfwr..... Rydych yn gofyn eich cwestiwn..... Efallai bod y rhwyfwr yn eich ateb..... Efallai nad yw'n dweud dim.....ond fe allwch weld yr ateb i'ch cwestiwn yn llygaid y rhwyfwr.....

Rydych yn cyrraedd y lan ac yn diolch i'r rhwyfwr..... Fel yr ydych yn dringo o'r cwch, mae'r rhwyfwr yn rhoi darn o bapur i chi ac yn dweud wrthyfych am edrych arno pan y byddwch ar eich pen eich hunan ar ôl gadael lan yr afon..... Rydych yn ffarwelio ac yn sefyll ar y lan yn gwylio'r rhwyfwr yn diflannu i'r pellter..... Rydych yn parhau ar eich taith gan edrych ar y mynyddoedd o'ch blaen..... Mewn amser, rydych yn cyrraedd dyffryn hyfryd, heulog..... Rydych yn chwilio am y darn o bapur yn eich poced..... Rydych yn ei dynnu o'ch poced ac yn ei ddarllen.....

Mae'r darn papur yn rhoi neges arbennig i chi..... Rydych, unwaith eto, yn parhau ar eich taith.....gan feddwl am bwysigrwydd y neges.

Gellir defnyddio ymarfer llonyddu o'r math hwn ar gyfer addoliad ar thema 'Beth sy'n bwysig?'; 'Yr amgylchfyd'; 'Pobl sy'n ein helpu' neu unrhyw thema briodol arall.

Dylid annog disgyblion i ymatal rhag ymateb yn ystod yr ymarfer ond, yn hytrach, i gynnig sylwadau ar ddiwedd y llonyddu. Dyma rai syniadau ar gyfer trafodaeth:

- *I ble yr oeddech yn mynd?*
- *Sut deimlad oedd gweld delweddau o'ch bywyd?*
- *Wynebau pwy welsoch chi?*
- *Pwy oedd y rhwyfwr? (dyn, dynes, hen, ifanc?)*
- *Beth oedd eich cwestiwn oedd gennych?*
- *Beth oedd yr ateb a roddodd y rhwyfwr?*
- *Beth oedd wedi ei ysgrifennu ar y darn papur?*

8. Calendr gwyliau crefyddol

Y Calendr Cristnogol

Dyddiad/Adeg o'r flwyddyn	Gwyl
Hydref 4	Gwyl Sant Ffransis o Asisi
Mis Hydref	Gwyl Diolchgarwch
Tachwedd 5	Dydd Sant Cybi
Tachwedd 6	Dydd Sant Illtud
Tachwedd 8	Dydd Seintiau Cymru
Tachwedd 11	Sul y Cofio
Dechrau mis Rhagfyr	Yr Adfent
Rhagfyr 25	Y Nadolig
Rhagfyr 26	Gwyl San Steffan
Ionawr 6	Ystwyll
Ionawr 25	Gwyl Santes Dwynwen
Chwefror 14	Gwyl Sant Ffolant
Mawrth 1	Dydd Gwyl Ddewi
Mawrth 19	Dydd Joseff o Nasareth
Ebrill 20	Dydd Sant Beuno
Gwyliau'r Gwanwyn sy'n amrywio	Dydd Mawth Ynyd
	Dydd Mercher Lludw
	Y Grawys
	Sul y Palmwydd
	Dydd Iau Cablyd
	Dydd Gwener y Groglith
	Sul y Pasg
	Dydd Iau Dyrchafael
	Y Pentecost
	Sul y Mamau
Mehefin 24	Dydd Ioan Fedyddiwr

Gwyliau crefyddol eraill

Crefydd	Dyddiad/Adeg	Gwyl	Disgrifiad	Neges
Hindwaeth	Hydref	Diwali	Hanes buddugoliaeth Rama a Sita dros Ravana. Dyma ddechrau'r flwyddyn newydd a gwneir addunedau. Enwir yr wyl ar ôl y divas (lampiau) a oleuir i ddathlu'r wyl.	Da yn goresgyn drwg Goleuni'n drech na thywyllwch.
	Chwefror neu Fawrth	Holi	Gwyl y Gwanwyn. Dathlu hanes Palhad Maharja, dilynwr Vishnu. Ceisiodd ei lysdad creulon ei orfodi i droi ei gefn ar ei grefydd ond heb lwyddiant. Taflwyd ef i dân enfawr ond dihangodd yn fyw er i'w fodryb, Holikaa a oedd yn ei gefnogi, farw.	Ymroddiad ac ymrwymiad yn wyneb erledigaeth Hawl pobl i addoli fel y mynnant.
Islam	amrywio bob blwyddyn	Ramadan ac Id-ul-Fitr	Mis o ymrydio yn ystod oriau golau'r haul er mwyn cofio am Muhammad yn derbyn y Qur'an gan Allah. Hefyd yn annog cydymdeimald â thlodion, y di-gartref a'r rhai newynog. Dethlir Id-ul-Fitr ar ddiwedd y mis er mwyn diolch am ddod â'r gymuned at ei gilydd ac am roddion Allah.	Hunan-ddisgyblaeth Perygl trachwant Pwysigrwydd cymuned Gofal am bobl llai ffodus.

Crefydd	Dyddiad/Adeg	Gwyl	Disgrifiad	Neges
Iddewiaeth	Medi	Yom Kippur	Gwyl y Flwyddyn Newydd. Cyfle i edifar am bechodau'r flwyddyn a aeth heibio a cheisio maddeuant	Edifeirwch Maddeuant Cyfle i ddechrau o'r newydd
	Hydref	Sukkot	Cofio'r Israeliaid yn crwydro yn yr anialwch wedi'r exodus yn aros mewn pebyll. Hefyd yn dathlu diwedd y cynhaeaf	Dibyniaeth dyn ar Dduw ac ar fyd natur
	Rhagfyr	Chanukah	Dathlu ailgysegriad y Deml yn 168 c.c. wedi iddi gael ei halogi gan y Groegwyr. Dethlir trwy gynnu un kannwyll o'r menorah bob dydd o'r wyl	Buddugoliaeth da dros ddrwg a goleuni dros dywyllwch Hawliau dynol Rhyddid i addoli heb erledigaeth
	Mawrth	Purim	Hanes y Frenhines Esther yn achub yr Iddewon rhag Haman Dathlu'r exodus o'r Aifft dan arweiniad Moses	Da yn trechu drwg
	Ebrill	Pesach		Da yn trechu drwg Pwysigrwydd rheolau er mwyn cyd-fyw

Polisi Addoli ar y Cyd 2010

9. Themâu posib ar gyfer addoli ar y cyd			Rheolau
	Darganfod	Hapusrwydd	Rhoi
	Dechreuadau	yw..	Rhoi cynnig
	Dewis	Harddwch	arni
	Dewrder	Hawliau dynol	Rhoi help llaw
Addewidion	Diddordebau	Heddwch	Rhwystrau
Am lanast!	Diolchgarwch	Hoff bethau	Rhyddid
Amser	Disgyblaeth	Hwyl a sbri	Rhyfeddod
Amynedd	Distawrwydd		Rhyfel
Amgylchedd	Diwrnodau	lechyd ac	
Anifeiliaid	arbennig	afiechyd	
Anghenion	Doniau		Sialens
Arian a	Dweud	Llawenydd	Synhwyrâu
chyfoeth	“diolch”	Lliwiau	Synnau
Arwyddion	Dwr	Llwybrau	
Arweinwyr	Dwylo	Llwyddiant a	Talentau
	Dychymyg	Methiant	Tân
Balchder	Dyddiau hapus	Llyfrau	Tegannau
Beth am fynd		Llygredd	Tegwch
i..	Eiddo		Teithiau
Blwyddyn	Ein cymydog	Maddeuant	Trachwant
Newdd Dda	Ennill a cholli	Marwolaeth	Tristwch
Bod yn flin	Euogrwydd	Mwynhad	Twyllo
Breuddwydion	Enwau	Myfi	Tyfu
Bwli			
Bwyd	Fi	Neges Ewyllys	Uchelgais
Bywyd Newydd	Ffrindiau	Da	Un byd
Bywyd Teuluol	Ffrwythlondeb	Newid	UNICEF
	Ffydd	Newydd-deb	Unigrwydd
		Newyddion	
Cadwraeth	Geni	Newyn	Y Tymhorau
Cariad	Gofal	Ni'n hunain	Y gymuned leol
Cartrefi	Gobaith		
Cenfigen	Golau a	Ofn	
Colli	thywyllwch	Oedolion	Ymdopi
Corff	Gonestrwydd		Ymroddiad
Creu	Gweddi	Patrwm	Ysblander
Cwrteisi	Gweithio fel	Penderfyniada	
Cyfathrebu	tim	u	
Cyfeillgarwch	Gwerthoedd	Perthyn	
Cyfiawnder	Gwisg	Pethau	
Cyfrifoldeb	Gwneud ein	gwerthfawr	
Cylchoedd	gorau	Pobl sy'n helpu	
Cymuned	Gwrthdaro	Pontydd	
Cynhaeaf	Gwyliau		
Cysgod	Gwynt	Rhannu	
		Rhannu	
Daioni	Hamdden	cyfrinach	
Dal ati			

ATODIAD A: Enghreifftiau o gynllunio wythnosol

Dyma ddwy enghraifft o gynllunio wythnosol. Ceir yma gynllun tymor byr yn nodi beth yn union a fydd cynnwys yr addoliad am yr wythnos yn ogystal ag ambell stori neu weithgaredd a allai fod yn ddefnyddiol.

Thema'r cynllun tymor byr cyntaf yw 'Geiriau' a thema'r ail gynllun yw 'Cyd-fyw'.

Cynllunio addoli ar y cyd: tymor byr

Thema'r wythnos:

Cerddoriaeth yr wythnos:

Tud. 46

Amcan yr wythnos:					
	Llun	Mawrth	Mercher	Iau	Gwener
Grwp	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall
Arweinydd					
Cyfleoedd i ymateb	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod
Symbyliadau					
Llyfryddiaeth/ Gweithgaredd					
Gwerthuso/ Sylwadau					

Y Dyn a Ddywedodd “Diolch”

Mae dweud “Diolch” yn bwysig. Pan gewch chi anrheg, mae’r person sy’n ei rhoi i chi eisiau gwybod a gawsoch chi eich plesio. Dyna pam rydych chi’n dweud “Diolch”. Mae’n dangos pa mor ddiolchgar rydych chi. Bu Iesu’n garedig wrth ddeg o ddynion un diwrnod, ond chofiodd pob un ohonyn nhw ddim dweud “Diolch”.

Dyn anhapus iawn oedd Mathan. Fu e’ ddim yn hapus er y diwrnod y daeth o hyd i farciau mawr cochion ar ei groen. “O Mathan,” meddai ei wraig, “rwyd ti wedi cael rhyw glefyd erchyll ar dy groen. Beth sy’n mynd i ddod ohonon ni?” Ar y dechrau, gallodd Mathan guddio olion y clefyd oddi wrth ei gymdogion, ond cyn hir, roedd ei gymdogion yn gwybod beth oedd yn bod arno. “Rwyd ti wedi cael y clefyd erchyll ‘ma ar dy groen”, medden nhw wrth Mathan. “Mae’n rhaid i ti fyw y tu allan i’r pentref nawr. Gan dy fod yn byw yn agos aton ni, fe allen ninnau gael y clefyd hefyd. Dos ar unwaith.”

Aeth Mathan i ffarwelio â’i wraig a’i blant. Roedd pawb y crio achos roedden nhw’n meddwl na fydden nhw byth yn ei weld e’ eto. O hynny allan, roedd yn rhaid i Mathan gadw’n glir o bob tref a phentref. “Efallai,” meddai Mathan wrtho’i hun wrth iddo adael ei gartref a chrwydro ar hyd llwybr creigiog i ganol y bryniau, “efallai y dôf yn well un diwrnod. Yna fe alla i fynd at yr offeiriad iddo gael edrych ar fy nghroen a dweud fy mod yn glir o’r clefyd. Ar ôl hynny, fe fyddwn i’n cael mynd adre’n ôl”.

Ond ymhen blwyddyn, ac yna flwyddyn arall, roedd y clefyd ar ei groen o hyd. Dechreuodd Mathan gredu na fyddai byth yn cael mynd adref. Yn lle hynny, roedd yn mynd o gwmpas gyda dynion eraill oedd yn dioddef o’r un clefyd erchyll. Yn ystod y dydd, fe fydden nhw’n mynd o gwmpas yn cardota am fwyd, a phan ddôi’r nos, fe fydden nhw’n chwilio am gysgod yn rhywle.

Yna, un diwrnod, newidiodd popeth. “Glywaist ti sôn am Iesu?” gofynnodd un o ffrindiau Mathan iddo. “Naddo, pwy yw e’?” gofynnodd yntau. “Mae e’n dysgu pobl am Dduw,” meddai ei ffrind. “Gwelais ef un tro o bell, o’r tu ôl i’r dyrfa oedd o’i gwmpas. Clywais e’n siarad. Roedd e’n dweud bod Duw yn caru pawb.” “Hyd yn oed y ni?” gofynnodd Mathan. “Rwy’n gobeithio ‘i fod e’. Does neb arall yn caru pobl fel ni. Troi draw y mae pawb arall.” “Mae Iesu fel petai e’n caru pawb,” meddai ei ffrind. “Roedd e’n helpu pobl wael, roedd e’n eu gwella.” “O, fe hoffwn i ei weld e’,” meddai Mathan, “efallai y gwnaiff e’ ein helpu ni.” “Fe glywais ei fod yn dod i’r pentref yma,” meddai ei ffrind. “Os awn i sefyll ar y llwybr ger y pentref, efallai y cawn gip arno.”

Cerddodd y ddau ffrind i lawr y llwybr gyda’i gilydd, a gwelton nhw ddynion eraill oedd yn dioddef o’r un clefyd. “Rydyn ni’n mynd i weld Iesu,” meddai Mathan, “ddowch chi gyda ni?” Felly, cyn hir, roedd deg o ddynion carpiog, Mathan a naw arall, yn aros ar ochr llwybr llychlyd. Toc gwaeddodd ffrind Mathan, “Dyna fe. Dyna Iesu, ar y blaen.” Roedden nhw’n gweld criw bychan o deithwyr yn dod yn y pellter.

“Efallai na ddaw e’r ffordd yma,” meddai Mathan. “Gadewch i ni alw arno, ‘Iesu, Feistr, bydd yn garedig wrthym’.”

Wrth i Iesu ddod yn nes, clywai’r deg dyn gwael yn galw, “Iesu, Feistr, bydd yn garedig wrthym.” O’r diwedd, fe welson nhw fod Iesu’n dod tuag atyn nhw. Er bod golwg ofnadwy arnyn nhw, a marciau coch dros eu crwyn i gyd, roedd Iesu am siarad gyda nhw. Roedd pob man yn dawel pan ddywedodd Iesu, “Ewch i’ch dangos eich hunain i’r offeiriad.”

Edrychodd y dynion ar ei gilydd. Roedd eu crwyn mor hyll ag erioed, ond roedd Iesu’n eu hanfon at yr offeiriad fel petaen nhw’n iach! “Dewch,” meddai Mathan. “Mae Iesu wedi ein hanfon at yr offeiriad.” Wrth iddyn nhw gerdded oddi wrth Iesu, draw at yr offeiriad, digwyddodd gwyrth. “Mae fy nghroen yn llyfn a glân,” meddai Mathan yn hapus. “Rydw i’n well!” “A finnau.” “A finnau,” meddai’r lleill.

Roedd Mathan yn hapus dros ben. Trodd yn ei ôl, a rhedodd at Iesu, gan syrthio wrth ei draed mewn llawenydd. “Diolch, Iesu,” meddai, “diolch i Ti am fy ngwella.” Gwenodd Iesu. “Ble mae’r naw arall?” gofynnodd. “Roeddwn yn meddwl fy mod wedi gwella deg o ddynion.” Pan drodd Mathan i edrych, gwelodd mai ar ei ben ei hun yr oedd. Roedd y naw arall wedi mynd yn eu blaenau heb aros i ddweud “Diolch”. “Rydw i’n falch dy fod wedi troi’n ôl,” meddai Iesu wrth Mathan. “Dos yn ôl adref at dy deulu. Rwyd ti’n holliach.”

O Amser Stori, gan Marjorie Newman a Christine Wright, Cyhoeddiadau’r Gair (1996)

Recordio geiriau ar dâp

Cyflwyniad

Dylid atgoffa’r disgyblion o’r hyn a drafodwyd yn yr addoliad blaenorol, sef bod dweud diolch yn bwysig. Yna, dylid trafod yr effaith y mae ein geiriau yn eu cael ar bobl. Gellir holi’r disgyblion am unrhyw ddyfyniadau neu ‘soundbites’ difyr y maent yn gwybod amdanynt.

Mae pobl yn cofio geiriau. Pan ydym ni’n siarad ac yn dweud pethau wrth ein gilydd, efallai ein bod yn anghofio beth a ddywedon ni ond unwaith y mae rhywbeth wedi ei ddweud, nid oes modd ei ddileu. Y mae pobl eraill yn cofio’r hyn a ddywedom.

Gweithgaredd

Er mwyn atgyfnerthu’r pwynt, gellir gofyn i un neu ddau o ddisgyblion i ddweud brawddeg a’i recordio ar dâp. Yna, gellir chwarae’r frawddeg yn ôl. Sut deimlad yw gwranddo ar yr hyn a ddywedwyd? Y mae modd dileu sain oddi ar dâp ond dylid pwysleisio nad oes modd dileu’r ffaith bod y disgybl wedi dweud y geiriau.

Gellir gorffen trwy holi'r disgyblion ynghylch pa fathau o bethau, yn arbennig, y dylid gofalu i beidio'u dweud e.e. hanner-celwyddau, clecs, pethau a allai frifo.

Gweddi

O Dduw, weithiau rydym ni'n dweud pethau na ddylem. Rydym ni'n cael ein temtio i gario clecs am bobl heb feddwl sut effaith y byddant yn eu cael ar bobl eraill. Weithiau rydym ni'n dweud celwydd gan gwybod yn iawn na ddylem wneud hyn. Helpa ni, o Dduw, i feddwl sut effaith y bydd ein geiriau yn eu cael cyn i ni eu dweud. Yn enw Iesu, Amen.

Y Bwli

Nod: Annog disgyblion i ofalu am ei gilydd

Adnoddau:

- Ffigwr (siâp corff gyda dillad wedi eu llenwi â phapurau newydd, a mwgwd fel pen)
- 4 cerdyn gyda'r llythrennau sy'n sillafu'r gair BWLI
- 4 grwp o ddisgyblion

Cyflwyniad

Ar ôl i bawb eistedd yn ddistaw, mae'r cyflwynwyr yn dod â'r ffigwr i'r blaen ac yn ei osod i eistedd. Maent yn eistedd ar wahân iddo. Mae'r athro/athrawes yn dechrau trwy ddweud:

"Bore da, bawb. Rydym ni wedi methu â chael neb i actio'r brif ran yn ein addoliad bore 'ma. 'Doedd neb yn eisiau gwneud. Fe welwch chi pam pan y ddywedwn ni ei enw wrthyh."

Mae'r grwp cyntaf o ddisgyblion yn dod i'r blaen. Mae'r disgybl talaf yn gwthio'r rhai llai o gwmpas ac yn bod yn gas. Ar ddiwedd y meim, mae un o'r grwp yn dal cerdyn â'r llythyren 'B' arni. Mae'r grwp yn pwyntio ar y ffigwr ac yn dweud: *"Mae o'n fawr ac yn ein gwthio ni o gwmpas. Llythyren gyntaf ei enw yw B"*.

Mae'r ail grwp yn dod ac eistedd i'r blaen. Maent yn chwarae gyda thegannau. Y mae un o'r grwp yn sefyll ac yn cydio yn un o'r tegannau a'i dorri. Mae un o'r grwp yn dal cerdyn â'r llythyren 'W' arni. Mae'r grwp yn pwyntio at y ffigwr ac yn dweud: *"Mae o'n gwneud pethau cas drwy'r amser. Ail llythyren ei enw yw W"*.

Daw'r trydydd grwp i'r blaen. Mae un ohonynt fel petai wedi ei anafu ac y mae gweddill y grwp yn gofalu amdano. Ond y mae un yn sefyll ar wahân iddynt ac yn chwerrthin ar anffawd y claf. Mae un o'r grwp yn dal cerdyn â'r llythyren 'L' arni ac yn dweud: *"Mae o'r math o berson sy'n chwerrthin pan y mae pobl eraill wedi eu brifo. Trydedd llythyren ei enw yw L"*.

Daw'r pedwerydd grwp i'r blaen a sefyll mewn rhes. Maent yn dal cerdyn â'r llythyren 'I' arni. Maent yn pwyntio at weddill yr ysgol ac yn gofyn: *"Ydych chi wedi brifo person arall? Ydych chi wedi bod yn gas wrth berson arall? Ydych chi wedi gwneud hwyl am ben person arall?"*

Mae'r athro/athrawes yn gorffen trwy ddweud gweddi:

O Dad, 'doedd dim un ohonom ni eisiau chwarae rhan y Bwli am nad yw'r un ohonom ni eisiau cael ein galw'n hynny. Ond weithiau, rydyn ni yn brifo pobl eraill, yn gas wrth bobl eraill, ac yn gwneud hwyl am ben bob eraill. Mewn distawrwydd, gad i ni feddwl am un tro lle y buom ni'n gas wrth berson arall yn ddi-angen..... Tybed sut oedd y person hwnnw'n teimlo?..... Helpa ni heddiw, o Dad, i gofio bod yn garedig wrth ein gilydd ac i helpu'n gilydd. Yn enw Iesu, Amen.

Cynllunio addoli ar y cyd: tymor byr

Thema'r wythnos:

Cerddoriaeth yr wythnos:

Tud. 51

Amcan yr wythnos:					
	Llun	Mawrth	Mercher	Iau	Gwener
Grwp	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall	Ysgol gyfan Dosbarth Arall
Arweinydd					
Cyfleoedd i ymateb	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod	gweddi emyn myfyrio cyflwyniad ateb cwestiynau gwrando ar gerddoriaeth trafod
Symbyliadau					
Llyfryddiaeth/ Gweithgaredd					
Gwerthuso/ Sylwadau					

Y dyn yn gwerthu balwns

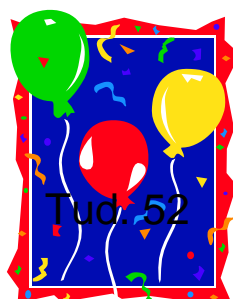
Un tro, roedd yna fachgen bach croen ddu yn eistedd ar y glaswellt yn gwylio dyn yn gwerthu balwns yn y ffair. Roedd gan y dyn lawer o falwns, un o bob lliw. Roedd gan y dyn ffordd ddiddorol iawn o gael bobl i brynu ei falwns. Pob hyn a hyn, byddai'n gollwng un o'i falwns. Gollyngodd falwn coch ac fe gododd fry i'r awyr. Gwylodd yr bachgen bach croen ddu y balwn coch yn codi'n uwch ac yn uwch i'r nefoedd. 'Doedd y bachgen ddim yn gallu credu y byddai'r dyn yn gadael i'r balwn coch i fynd ac ni fedrai dynnu ei lygaid oddi arno fel y diflannodd o'r golwg.

Roedd pawb arall yn y ffair yn gwylio'r balwn coch hefyd. Daethant a thyrru o amgylch y dyn gan edrych ar ei falwns. Gobeithiai'r plant y byddai eu rhieni'n prynu balwn iddynt. Roedd ambell riant hefyd yn edrych fel pe bai'n hoffi cael balwn i fynd ag o adre.

Yna, gollyngodd y dyn falwn arall, un glas y tro hwn. Yn nes ymlaen, gollyngodd falwn melyn, ac yn nes ymlaen eto, balwn gwyn. Cododd pob balwn fry i'r awyr a diflannu o'r golwg. Pob tro yr oedd y dyn yn gollwng balwn, byddai pobl yn stopio i edrych arno'n codi drwy'r awyr a byddent yn tyrru at y dyn i brynu balwn. Fe werthodd y dyn lawer yn fwy o falwns na'r ychydig o rai a gollodd drwy eu gollwng i'r awyr.

Roedd yna falwn du yng nghanol y pentwr o falwns a oedd gan y dyn ac roedd y bachgen bach croen ddu wedi sylwi ar y balwn hwn. Edrychodd ar y balwn am amser. Yna, cerddodd tuag at y dyn a gofyn, 'Syr, pe baech chi'n gollwng y balwn du, fyddai o'n codi yr un mor uchel i'r awyr â'r balwns eraill?' Roedd y dyn yn deall beth roedd y bachgen yn ei feddwl a gwenodd arno. Torrodd y rhaff a oedd yn dal y balwn du yn ei le a gollyngwyd y balwn i'r awyr. Cododd yn uwch ac yn uwch ac esgyn i'r nefoedd yn union fel y gwnaeth y balwns coch, glas, melyn a gwyn. Meddai'r dyn wrth y bachgen croen ddu, fel y diflannodd y balwn o'r golwg, 'Nid y lliw sy'n bwysig. Yr hyn sydd y tu fewn i'r balwn sy'n gwneud iddo godi'.

Cwestiynau i'w holi

- Beth oedd y bachgen yn ei feddwl pan y gofynnodd i'r dyn a fyddai'r balwn du yn codi mor uchel â'r balwns eraill?
- Pam y gollyngodd y dyn y balwn du?
- Roedd angen aer ar y balwns i'w codi. Beth sydd ei angen arnoch chi i'ch 'codi' – i'ch gwneud chi yn hapus?
- Pwy ydi'r bobl sy'n eich gwneud chi yn hapus?
- Disgrifiwch adeg yr wythnos hon pan yr ydych chi wedi bod yn hapus?

Meim bwydo'n gilydd

Mae'r meim hwn wedi ei selio ar hen hanes o wlad Korea.

Blynnydoedd maith yn ôl roedd grwp o bobl yn byw mewn gwlad bell. Pobl gas, hunanol oedd y bobl a oedd yn byw yn y wlad hon. 'Doeddyn nhw ddim yn hoffi dim neb heblaw hwy eu hunain. Mewn gwirionedd, 'doedd yr ohonynt yn fodlon siarad â'i gilydd hyd yn oed.

Un diwrnod, fe benderfynodd brenin y wlad ei fod wedi cael llond bol ar ymddygiad gwael ei bobl a dywedodd: " Rydw i wedi cael digon ar y cweryla di-bendraw yma. Fe wna i basio deddf newydd er mwyn gorfodi'r bobl wirion yma i ddechrau siarad gyda'i gilydd ac i fod yn fwy caredig i'w gilydd."

Felly, fe basiodd y brenin ddeddf newydd a oedd yn gorfodi bobl i ddefnyddio chopsticks i fwydo'i hunain. Ond nid chopsticks cyffredin mo'r rhain, ond chopsticks medr o hyd. Fe aeth pawb yn y wlad allan i brynu'r chopsticks arbennig ac fe ddechreuon fynd ati i geisio'u defnyddio.

Ond buan iawn y sylweddolodd y bobl nad oedd unrhyw fodd iddyn nhw bigo bwyd i fyny gyda'r chopsticks hir a llwyddo i roi'r bwyd yn eu cegau. Roedd y chopsticks yn rhy hir o lawer. Dechreuodd bobl drafod ymysg ei gilydd a holi "Beth wnewn ni? Os na fedrwn ni ddatrys y broblem yma, fe fyddwn ni'n llwgu!"

Ymhen hir a hwyr, fe sylweddodd y bobl hunanol yma nad oedd yr un ohonynt mynd i fedru bwyta onibai eu bod yn helpu ei gilydd i wneud hynny. Ac o'r diwrnod hwnnw ymlaen, fe ddechreuodd pobl y wlad helpu ei gilydd trwy osod bwyd yng nghegau ei gilydd. Ar wrth ddechrau helpu ei gilydd, fe beidiant â bod mor hunanol.

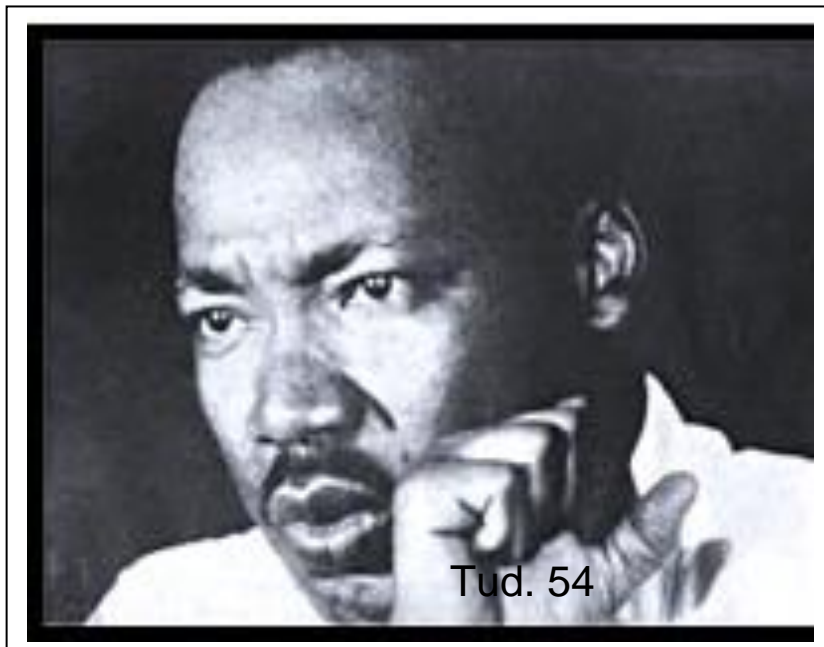
Gellir cyflwyno'r stori hon trwy wneud meim, neu trwy ofyn i ddisgyblion weithio'r broblem allan eu hunain gyda dau ddarn hir o bren.

Martin Luther King

Gellir cyflwyno rhannau o araith 'Mae Gen i Freuddwyd' Martin Luther King' drwy ddarllen tamaid ohoni neu drwy chwarae recordiad o'r araith. Gellir clywed yr araith a gweld fideo ohoni ar CD ROM Encarta. Dyma'r rhan enwog o'r araith:

'Mae gen i freuddwyd, un dydd y bydd holl blant Duw, yn dduon, yn wyn, yn Iddewon, yn Genedl-ddynion, yn Brotestaniaid a Chatholigion, yn gallu cerdded law yn llaw a chanu geiriau hen gân y bobl ddu, 'Yn rhydd o'r diwedd, yn rhydd o'r diwedd, diolch i Dduw Hollalluog, rydym yn rhydd o'r diwedd.'

Mae modd cyflwyno addoliad ar Martin Luther King wrth yndrin â nifer fawr o themâu e.e. cyd-fyw, geiriau, pobl enwog. Gellir defnyddio'r araith ar y cyd gyda digwyddiad cyfoes lle y cyflwynir gwaith Martin Luther King fel addoliad ysgol-gyfan. Yna, gellir gofyn i ddisgyblion baratoi *collage* o ddarnau o bapurau newydd diweddar sydd yn dangos rhagfarn ar sail hil, lliw croen, crefydd, rhyw ac ati fel rhan o addoliad dosbarth.

Hanes Sacheus

Hanes Sacheus: ymarfer llonyddu

Eisteddwch yn gyfforddus yn eich cadair..... cauwch eich llygaid..... gadewch i'ch hysgwyddau ymlacio..... a gwrandewch yn ofalus.....

Rydym am adael yr ystafell ddosbarth a mynd yn ôl dwy fil o flynyddoedd..... Rydych yn byw mewn pentref bach o'r enw Jericho mewn gwlad o'r enw Palesteina..... Mae'n ddiwrnod poeth iawn..... Teimlwch wres yr haul ar eich gwar..... Dydi hi ddim wedi bwrw ers meitin..... Edrychwch ar y llwch ar y ffyrdd..... Rydych yn sefyll ar ochr y ffordd sy'n mynd i mewn i'r pentref..... Mae yna griw mawr o bobl yn sefyll o'ch hamgylch..... Sut deimlad yw sefyll yma yn y gwres mawr?..... Mae pawb yn teimlo'n gyffrous..... Rydych i gyd yn disgwyl dyn o'r enw Iesu o Nasareth sydd yn teithio i bentref Jericho heddiw..... Rydych wedi bod yn aros yn hir amdano..... Sut rydych yn teimlo rwan?..... Mae rhai o'r bobl yn y criw wedi gweld Iesu o'r blaen ac wedi ei weld yn dysgu, yn adrodd straeon a hyd yn oed yn gwella pobl sy'n sâl..... Mae llawer o bobl yn y criw yn siarad am Iesu..... Gwrandewch..... Beth mae'n nhw'n ei ddweud?..... Pam ydych chi eisiau gweld Iesu?..... Mae'r haul yn dal i fod yn danbaid.....

Yn sydyn, rydych yn teimlo'ch hun yn cael eich gwthio o'r cefn..... Rydych yn troi'n ôl ac yn gweld dyn yn ceisio gwthio o flaen pawb..... Beth sy'n mynd trwy eich meddwl?..... Rydych yn sylweddoli mai Sacheus yw'r gwr sy'n ceisio gwthio i'r blaen..... Casglwr trethi yw Sacheus..... Mae'n mynd o dy i dy yn mynnu cael eich pres chi a phres eich ffrindiau er mwyn cael ei roi i'r Rhufeiniaid..... Rydych chi'n casau'r Rhufeiniaid..... Rydych chi'n casau casglwyr trethi hefyd..... Mae nhw bob amser yn mynd â mwy o arian nag y dylent..... Dwyn ydi hyn..... A dyma fo'n ceisio gwthio i'r blaen..... Beth ydych chi'n ei ddweud wrth Sacheus? Beth mae eich ffrindiau'n ei ddweud wrtho?.....

Dyn bychan yw Sacheus ac mae'n sylweddoli na fedr o weld Iesu yn y dorf gan eich bod chi a'ch ffrindiau yn rhy dal iddo weld uwch eich pen..... Yna, rydych yn gweld Sacheus yn dringo coeden sycamorwydden..... Yn sydyn, mae rhywun yn gweiddi: "Edrychwch, mae Iesu'n dod!"..... Rydych chi'n sefyll bron iawn ar y blaen..... Rydych yn siwr o gael siarad gyda Iesu..... Ond, yna mae Iesu'n codi ei lygaid oddi wrth y criw ac yn edrych i fyny i'r goeden..... Mae o wedi gweld Sacheus yn eistedd yn y goeden..... Rydych yn clywed Iesu'n gweiddi: "Sacheus, tyrd i lawr o'r fan yna! Dos â fi i dy dy. Fe fyddwn i'n hoffi aros gyda thi am ychydig."... Rydych yn gweld Sacheus yn brysio o'r goeden ac yn rhedeg adref i baratoi swper i Iesu..... Fedrwch chi ddim credu beth sydd wedi digwydd..... Beth yw ymateb y criw o bobl a fu'n aros yn yr haul poeth?..... Beth y mae pobl yn ei ddweud wrth ei gilydd?..... Yn awr, rydym yn mynd i ddychwelyd i'r ystafell ddosbarth yn Ysgol Rhydyrafon..... Agorwch eich llygaid pan ydych yn barod.....

Gellir defnyddio ymarfer llonyddu fel hwn wrth ymdrin â thema fel maddeuant, troi dalen lân, ffrindiau ac yn y blaen. Mae'n bwysig iawn bod disgyblion yn cael cyfle, ar ddiwedd yr ymarfer llonyddu, i drafod eu teimladau. Dyma rhai pwyntiau i'w trafod:

- *Sut deimlad oedd aros am Iesu yn y criw o bobl?*
- *Pam oeddech chi eisiau gweld Iesu?*
- *Sut oeddech chi'n teimlo pan gychwynodd Sacheus wrthio i mewn?*
- *Sut oeddech chi'n teimlo tuag at Sacheus?*
- *Beth oedd eich ymateb pan aeth Iesu am swper i dy Sacheus?*
- *Pam, dybiwch chi, roedd Iesu eisiau mynd i dy Sacheus?*
- *Beth ydych chi'n meddwl fyddai wedi digwydd nesaf?*

Mae'n bwysig ar ddiwedd yn yr ymarfer hwn, bod yr athro/athrawes yn dychwelyd at ddiwedd y stori er mwyn dangos bod Sacheus wedi troi dalen lân:

“Pan aeth Iesu i dy Sacheus fe ddyweddodd hwnnw wrtho, “Fe rodda i hanner popeth sydd gen i i’r tlodion. Ac os ydw i wedi twyllo unrhyw un fe rodda i bedair gwaith cymaint ag a gymeres oddi arno’n anonest yn ôl iddo.” Meddai Iesu, “Heddiw mae enaid wedi cael ei achub!” Fe fendithiodd Sacheus a mynd i mewn i’w dy yn llawen iawn.”

Eitem 8

Cadeirydd /Chair:
The Revd Dr Tania ap Siôn
Gelli Wen, Llanfairpwllgwyngyll, Anglesey, LL61 6EQ
e-bost/e-mail: smc.taniaapsion@gmail.com

Ysgrifennydd/Secretary:
Ms Alice Parry
39 Galleon Way, Cardiff Bay, CF10 4JA
e-bost/e-mail: ParryA274@hwbcymru.net
ffôn/tel: 07779 168084

31 Ionawr 2023

Annwyl Glerc CYSAG

Ar ran Pwyllgor Gwaith CCYSAGauC, hoffwn rannu ein gwerthfawrogiad o GYSAGau a CYS yng Nghymru am yr holl ymrwymiad a'r gwaith caled a wnaed gennych i gynhyrchu eich meysydd llafur cytunedig newydd ar gyfer CGM. Bu'n dipyn o siwrne i ni i gyd, gyda heriau o ran amser a phroses, felly bu llwyddo i fod yn barod erbyn dechrau cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru yn dipyn o gamp. Gobeithiwn eich bod yn teimlo i CCYSAGauC eich cefnogi yn ystod y cyfnod hwn.

Gan edrych tua'r dyfodol, fel rhan o'n cefnogaeth barhaus, mae CCYSAGauC wedi ymateb yn gadarnhaol i gais gan Lywodraeth Cymru i wneud ymarfer pen desg byr, sy'n golygu edrych ar destun meysydd llafur cytunedig pob awdurdod lleol er mwyn cael teimlad o pa mor driw y maent i weledigaeth ac ethos CGM yn y Cwricwlwm i Gymru. O fewn cyd-destun ehangach a phwysig penderfyniad lleol, gobeithiwn y bydd hwn yn ymarfer cynhaliol ym mlwyddyn gyntaf y cwricwlwm newydd ac y bydd yn gyfle i rannu ymarfer ar draws Cymru.

Mae Tîm Prosiect CCYSAGauC yn cynnwys: Tania ap Sion, Libby Jones, Kathy Riddick, Rachel Samuel, Elizabeth Thomas, a Paula Webber. Bu pob un o aelodau'r tîm â rhan mewn drafftio canllawiau statudol CGM ar Hwb a/neu maen nhw hefyd ynghlwm â dysgu proffesiynol ar lefel genedlaethol i CGM. Daw cyfraniad Elizabeth Thomas â'r budd ychwanegol o gynnwys arbenigedd ar y tîm sy'n gysylltiedig ag ysgolion o gymeriad crefyddol.

Diolch i chi eto am yr holl waith rydych yn ei wneud i CGM ac AG yn eich awdurdodau lleol. Gallwn fod yn falch iawn o gryfder ein CYSAGau yng Nghymru.

Yn gywir,

Your sincerely,

Y Parchg Ddr Tania ap Siôn

Cadeirydd CCYSAGauC

Cadeirydd /Chair:
The Revd Dr Tania ap Siôn
Gelli Wen, Llanfairpwllgwyngyll, Anglesey, LL61 6EQ
e-bost/e-mail: smc.taniaapsion@gmail.com

Ysgrifennydd/Secretary:
Ms Alice Parry
39 Galleon Way, Cardiff Bay, CF10 4JA
e-bost/e-mail: ParryA274@hwbcymru.net
ffôn/tel: 07779 168084

13 Chwefror 2023

Annwyl Glerc CYSAG,

Gan ddilyn ein proses flynyddol arferol, rwyf yn ysgrifennu i wahodd CYSAGau i gynnig enwebiadau am aelodau newydd i Bwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru. Byddwn yn ddiolchgar pe bai'ch CYSAG yn trafod unrhyw enwebiadau y dymunant eu cynnig. Sylwer, os yw'ch CYSAG yn cael ei gynrychioli ar y Pwyllgor Gwaith yn barod, ac eithrio'r Ysgrifennydd, yr Ysgrifennydd Cynorthwyol a'r Trysorydd, yn ôl Cyfansoddiad CCYSAGauC, ni fyddwch yn gallu enwebu rhywun o'ch CYSAG chi y tro hwn.

Fe sylwch yn y rhestr aelodau sydd ynghlwm mae 2 lle ar gael. Mae'n hanfodol fod CCYSAGauC yn cadw aelodaeth lawn ac amrywiol er mwyn parhau â'i waith da. Gofynnwn i chi felly rhoi ystyriaeth ystyrlon cais hwn a gobeithio y derbyniwn rai enwebiadau.

Ynghlwm y mae ffurflen y dylid ei llenwi a'i dychwelyd i mi ar y cyfeiriad e-bost /post uchod erbyn **dydd Gwener 31 Mawrth 2023**. Byddaf yn anfon y rhestr enwebiadau i chi cyn **dydd Gwener 28 Ebrill 2023**, fel y gall eich CYSAG eu trafod yng nghyfarfod tymor yr haf mewn pryd ar gyfer y bleidlais yng Nghyfarfod Blynyddol y Gymdeithas ym mis Mehefin.

Sylwer y bydd disgwyl i'r enwebeion fod ar gael i fynychu cyfarfodydd y pwyllgor gwaith yn rheolaidd os ydynt yn llwyddiannus yn y Cyfarfod Blynyddol ym mis Mehefin.

Hoffem ddiolch i chi a'ch aelodau am eich cymorth yn y mater hwn.

Yn gywir,

A Parry

Alice Parry

Ysgrifennydd i Gymdeithas CYSAGau Cymru

**Enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith CCYSAGauC/
*Nominations to WASACRE Executive Committee***

2023

ENW CYSAG / SACRE NAME:

Enwebiad / Nomination	Enw / Name	Cyfeiriad e-bost/ E-mail address
Pwyllgor Gwaith/ Executive Committee		
Pwyllgor Gwaith/ Executive Committee		

Aelodaeth Pwyllgor Gwaith CCYSAGauC / Membership of WASACRE Executive Committee 2022/2023

Cadeirydd / Chair – Rev. Dr Tania ap Sion (Wrecsam / Wrexham)

Is-Gadeirydd / Vice Chair – Rev. Edward J. Evans (Pen-y-bont / Bridgend)

Ysgrifennydd / Secretary – Alice Parry (Pen-y-bont / Bridgend)

Ysgrifennydd Cynorthwyol / Assistant Secretary - Libby Jones (Wrecsam / Wrexham)

Trysorydd / Treasurer – John Mitson (Powys)

Cyn-Gadeirydd diweddaraf / Immediate Past Chair – Rachel Samuel (CNP / Neath Port Talbot)

Cyn-Ysgrifennydd diweddaraf / Immediate Past Secretary – Paula Webber

Cynrychiolydd o PYCAG / Representative of NAPfRE – Paula Webber

Aelodau cyffredinol / Executive members:

Jennie Downes - Sir Ddinbych / Denbighshire (2020-2023)

John Meredith - Powys / Powys (2020-2023)

Kathy Riddick - Blaenau Gwent /Blaenau Gwent (2021-2024)

Vicky Barlow - Sir y Fflint / Flintshire (2022- 2025)

Louise Brown - Sir Fynwy / Monmouthshire (2022-2025)

Mathew Maidment - Rhondda Cynon Taff / Rhondda Cynon Taf (2022-2025)

* Cworwm yw 5 aelod / Quorum is 5 members

** Bydd pleidlais mwyafrif yn cyfrif / Majority vote will count

Cyfarfod Gwanwyn CCYSAGauC – 21 Mawrth 2023

Annwyl Glercod CYSAG ,

Rwyf yn anfon e-bost atoch heddiw ynglŷn â **Chyfarfod Gwanwyn CCYSAGauC**. Bydd y cyfarfod yn cael ei gynnal yn rhithiol gan GYSAG Sir Benfro a bydd yn digwydd ddydd Mawrth 21 Mawrth. Byddwch cystal â rhoi'r dyddiad i'ch aelodau CYSAG. Manylion pellach i ddilyn.

Llawer o ddiolch

Alice